

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

*

*****

***

*****

*

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α
*****

Θ Ε Μ Α

*****

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ - ΔΟΜΗ - ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΛΤΙΚΟΙ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΚΕΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ - ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

*

*****

*****

*

***

***

***

***

*

***

***

**

*

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

κ. Μιχαλιτσιάνου.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ

Βασιλική Ν. Χαντζή

ΠΑΤΡΑ 1996

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

1698

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Η εργασία μου αυτή έχει σαν σκοπό να καλύψει την υποχρέωσή μου απέναντι στη σχολή για τη συγγραφή 'Πτυχιακής εργασίας' αλλά πλατύτερα να δώσει προσωπική ικανοποίηση ολοκληρώνοντας με ένα συγγραφικό έργο το επιστέγασμα των γνώσεων που πήρα σπουδάζοντας στη Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας στο τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Το θέμα της εργασίας μου αναφέρει στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα. Οι Τράπεζες αποτελούν σπουδαίο παράγοντα στην εμπορική και οικονομική ζωή του τόπου μας. Κρίθηκε σκόπιμα αρχικά να γίνει μία αναφορά στις τρεις περιόδους που διακρίνουν το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα. Αναφέρονται τα γενικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης διαμόρφωσης. Εντοπίζονται οι εξελίξεις που καθόρισαν τη δομή και το επίπεδο ανάπτυξης του Ελληνικού Τραπεζικού Τομέα. Επίσης αναφερόμαστε στην εισαγωγή της τεχνολογίας που επαναστατικοποίησε τις εσωτερικές μεθόδους εργασίας και της στρατηγικές των τραπεζών. Αναλύονται οι παράγοντες που συμβάλλουν στην αύξηση του ανταγωνισμού στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα. Εντοπίζονται οι αδυναμίες, τα προβλήματα που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν επειγόντως και ταυτόχρονα επισημαίνονται οι στρατηγικές επιλογές οι οποίες προσφέρονται στις Ελληνικές Τράπεζες. Υπογραμίζονται τα οφέλη που έχει η χρηματοοικονομική ολοκλήρωση τόσο για τον ελληνα καταθέτη, ασφαλιζόμενο και επενδυτή, όσο και για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ο

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1.1. Έννοια Τράπεζας	1
1.2. Ιστορική εξέλιξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος	2
1.3. Συγκρότηση, διάρθρωση και προσφερομενες Υπηρεσίες	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. Περίοδος 1946 έως μέσα δεκαετίας 1980	18
2. Περίοδος 1982 έως 1994	18
2.2. Ποιά θα είναι τα κέρδη των Τραπεζών στο 1995	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

3.1. Η σημασία της τεχνολογίας για τον τραπεζικό τομέα	31
3.2. Τα συστήματα πληρωμών	32
3.3. Οι επιπτώσεις της Τεχνολογίας	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

4.1. Οι νέες παράμετροι του ανταγωνισμού	35
4.1.1. Η απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων	36
4.1.2. Η ενιαία τραπεζική αδεια	37
4.1.3. Περιορισμός των συμμετοχών των τραπεζών στον μη τραπεζικό τομέα	42

4.1.4. Η επάρκεια των κεφαλαίων των τραπεζών	43
4.1.5. Ο έλεγχος των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των Τραπεζών	45
4.1.6. Ισοδύναμη μεταχείριση δημοσίων και ιδιωτικών Τραπεζών	46
4.1.7. Η φορολογία των καταθέσεων	47
4.2. Η διάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

5.1. Οι στρατηγικές επιλογές των ελληνικών τραπεζών	53
5.2. ΟΙ επιβαλλόμενες επιλογές των ελληνικών τραπεζών	65
5.3. Διεθνείς επέκταση των ελληνικών τραπεζών	70
5.4. Η ζήτηση των τραπεζικών υπηρεσιών και ο ελληνας καταναλωτής	72
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	81

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο   Π Ρ Ω Τ Ο
*****

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1.1. Εννοια Τράπεζας

Τράπεζα είναι οικονομική επιχείρηση που θεωρείται ως ο μεσάζοντας μεταξύ κεφαλαιούχων, που ζητούν να επενδύσουν κεφάλαια, και εκείνων οι οποίοι έχουν ανάγκη δανεισμού για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους.

Η κυριότερη λειτουργία της τράπεζας είναι ο έντονος δανεισμός. Δανείζει κεφάλαια τα οποία της ανήκουν ή κεφάλαια προερχόμενα από καταθέσεις πελατών. Οι τράπεζες παρουσιάστηκαν αρχικά στη Δύση ως αργυραμοιβεία που αντάλλασαν διάφορα νομίσματα με κέρδος.

Αργότερα, αρχισαν να συγκεντρώνουν κεφάλαια, που με αυτά χρηματοδοτούσαν τα κράτη και μάλιστα σε περίπτωση πολέμου. Με την επέκταση του δανεισμού κεφαλαίων και σε ιδιώτες δημιουργήθηκε ο σημερινός τύπος τραπεζών. Γενικά, τα σημερινά τραπεζικά ιδρύματα χωρίζονται σε τράπεζες

καταθέσεων που δανείζονται κεφάλαια από ιδιώτες και τα δανείζουν σε τρίτους και σε εκδοτικές, που έχουν το πρόνομιο να δίνουν τραπεζογραμμάτια αντί για μεταλλικό νόμισμα.

1.2. Ιστορική Εξέλιξη του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

Η ιστορική εξέλιξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος είναι στενώς συνδεδεμένη προς τις σταδιακές φάσεις της νεωτέρας οικονομικής ιστορίας της χώρας.

Η ελληνική τραπεζική οργάνωση διένυσε σειρά εξελικτικών φάσεων δυνάμεων να ενταχθούν γενικώς σε τρεις διακεκριμένες χρονικές περιόδους. Η πρώτη από αυτές εκτείνεται από της ουσιαστικής εγκαθιδρύσεως του νεώτερου Ελληνικού Κράτους (1828) μέχρι το έτος 1927 περίπου, η δεύτερη από το 1928 μέχρι το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και η τελευταία από το 1946 μέχρι σήμερα.

Κύρια κριτήρια και βασικά χαρακτηριστικά αυτής της διακρίσεως αποτελούν η οργάνωση και η διάρθρωση του τραπεζικού συστήματος, - ειδικώτερα από πλευράς μορφής, προσανατολισμού και βαθμού εξειδικεύσεως των επί μέρους μονάδων - ως και ο εκάστοτος βαθμός πάσης φύσεως κυβερνητικού ελέγχου της τραπεζικής δραστηριότητας και ασκήσεως συγκεκριμένης πολιτικής από το κράτος σ' αυτόν τον τομέα. Η πρώτη περίοδος (1828 - 1927), συμπίπτει κατά το πλείστον με την εποχή του διεθνούς οικονομικού φιλελευθερισμού, χαρακτηρίζεται

κυρίως από την παντελή σχεδόν έλλειψη κυβερνητικής μέριμνας και συγκεκριμένης οικονομικής πολιτικής στον πιστωτικό τομέα.

Κύριο χαρακτηριστικό της δεύτερης περιόδου είναι η για πρώτη φορά εισαγωγή των στοιχείων της εξειδικεύσεως και της νομοθετικής ρυθμίσεως στην οργάνωση της τραπεζικής δραστηριότητας, ενώ η τρίτη κυριαρχείται από την έντονη, συστηματική και πολύπλευρη κρατική παρέμβαση στην άσκηση της πίστωσης εντός του γενικότερου πλαισίου των σύγχρονων διεθνών αντιλήψεων περί αναπτυξιακής οικονομικής πολιτικής. Αναλυτικότερα, οι εν λόγω εξελίξεις έχουν ως ακολούθως:

α. ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1828 - 1927

Η πρώτη εξελικτική φάση καλύπτει μεγάλη περίοδο, κατά το πλείστον αναμοιολογική, καθώς αφορά την αριθμητική δύναμη, την οργάνωση και τη δραστηριότητα του τραπεζικού συστήματος αλλά και γενικότερα τον βαθμό και τον ρυθμό της οικονομικής προόδου. Κυριαρχούν τα ακόλουθα βασικά χαρακτηριστικά της τραπεζικής οργάνωσης καθ' όλη την περίοδο, όπου αυτά αποτελούν κοινά γνωρίσματα αυτής, θεμελιώνουν τα διακριτικά της όρια και την ιστορική αυτοτέλειά της.

α) Η τραπεζική δραστηριότητα αναπτύσσεται καθ' όλη την περίοδο υπό πλήρη απουσία οποιασδήποτε μορφής κρατικής παρεμβάσεως και ελέγχου και χωρίς ειδικό νομοθετικό πλαίσιο.

β) Δεν σημειώθηκε μέχρι τέλους της περιόδου οποιαδήποτε τάση συστηματικής εξειδίκευσης και προσανατολισμού των μονάδων προς συγκεκριμένο τομέα της τραπεζικής δραστηριότητας. Τα τραπεζικά ιδρύματα αυτή τη περίοδο στρέφονται προς όλους τους παραγωγικούς κλάδους, εκτελώντας αδιάκριτα όλες τις τραπεζικές εργασίες.

γ) Η εκδοτική λειτουργία, εκτός του ότι δεν είναι εξειδικευμένη, δεν ασκείται και ενιαίως. Το έργο αυτό ασκεί κυρίως η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος από το 1841 μέχρι το τέλος της περιόδου, παράλληλα προς όλες σχεδόν τις λοιπές τραπεζικές δραστηριότητες. Εκδοτική αρμοδιότητα όμως έχει αναγνωριστεί επίσης και σε άλλες τράπεζες.

δ) Καθ'όλη την περίοδο παράλληλα προς την ύπαρξη ελάχιστων ισχυρών οργανισμών παρατηρείται τάση ιδρύσεως πολλών μικρών, τοπικής κυρίως σημασίας τραπεζών.

ε) Μέχρι το τέλος της περιόδου η τραπεζική οργάνωση της χώρας διατηρεί γενικώς στοιχεία ατελούς και υποτυπώδους αναπτύξεως.

Ιστορικά τα κύρια γεγονότα σταθμοί της περιόδου έχουν ως εξής:

Πρώτη τράπεζα του νεώτερου Ελληνικού Κράτους υπήρξε η Εθνική Χρηματική Τράπεζα ιδρύθηκε το 1828. Αυτή ήταν κρατικός οργανισμός και ανέλαβε το έργο της εκδόσεως εντόκων ομολόγων προς συγκέντρωση δανειακών κεφαλαίων για λογαρια-

σμό του κράτους και δεν ασκούσε άλλη τραπεζική λειτουργία. Το ίδρυμα απέτυχε να εμπνεύση εμπιστοσύνη και διέκοψε τις εργασίες του μετά εξαετίας περίπου. Η δεύτερη προσπάθεια ήταν επιτυχής με την ίδρυση το 1841 της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Αυτή ιδρύθηκε αρχικά υπό την μικτή μορφή τραπεζής εκδοτικής, προεξοφλητικής και κτηματικής, με την πάροδο του χρόνου όμως επέκτεινε ευρέως τις λειτουργίες της, ώστε σταδιακά διενήργει κατά το τέλος του αιώνα όλες σχεδόν τις τραπεζικές συναλλαγές. Αυτή αποτελεί και σήμερα τον μεγαλύτερο τραπεζικό οργανισμό στην χώρα. Τρίτο αξιόλογο βήμα συνετελέσθη το 1893 διά της ιδρύσεως της Τραπεζής Αθηνών, συγκροτήθηκε από την αρχή ως εμπορική τράπεζα ανέπτυξε μεγάλη και γονιμη δραστηριότητα μέχρι της συγχωνεύσεώς της μετά της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος το 1953. Αργότερα αξιομνημόνευτες περιπτώσεις δημιουργίας μεγάλων τραπεζικών μονάδων κατά την περίοδο ήταν της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος, ιδρυθείσα το 1907 και ανέπτυξε επιτυχή δράση συνεχιζόμενη μέχρι σήμερα και της Τραπεζής της Ανατολής, ιδρυθείσα το 1904, η οποία ανέπτυξε αξιόλογες εργασίες, αλλά αργότερα παρέστη ανάγκη να συγχωνευθή το 1932 με την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Μεγάλος αριθμός των υπόλοιπων τραπεζών που ιδρύθηκαν αυτή τη περίοδο, οι περισσότερες των οποίων ήταν τοπικού ή προσωπικού χαρακτήρα ελάχιστες κατώρθωσαν ν' αναπτυξουν αξιόλογη δράση και να επιζήσουν για χρόνια.

β. ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1928 - 1945

Από το τέλος της προηγούμενης περιόδου είχε καταστή σαφής η αδυναμία του τραπεζικού συστήματος, ως προς την ανάπτυξη και οργάνωση και οργάνωση αυτού, ως και η έλλειψη ειδικού νομοθετικού πλαισίου που διέπουν την τραπεζική λειτουργία. Προς τις ανωτέρω κατευθύνσεις αναγκαίες βελτιώσεις^η επραγματοποιήθηκαν σ' αυτή την περίοδο. Ειδικότερα οι σχετικές κινήσεις εξεδηλώθησαν, αφ' ενός προς την κατεύθυνση του σταδιακού καταμερισμού των βασικών τραπεζικών λειτουργιών και της αντίστοιχης δημιουργίας εξειδικευμένων φορέων, αφ' ετέρου δε δια της ψηφίσεως ειδικών νόμων όπου καθορίζονταν για πρώτη φορά, αρχικά με τις προϋποθέσεις και τους όρους της τραπεζικής λειτουργίας, αργότερα δε περιοριστικούς κανόνες στους τομείς των συναλλαγματικών δολοηψιών και της κυκλοφορίας τραπεζογραμμάτων προς την κατεύθυνση της εξειδίκευσεως ήρθε ουσιαστικά το 1928 με την ίδρυση αυτελούς Κεντρικής Τράπεζας με την επωνυμία <<Τράπεζα της Ελλάδος>>, αναλαμβάνοντας το εκδοτικό λειτούργημα από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Ήδη κατά το προηγούμενο έτος είχε αποστασθή από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος ο κλάδος της κτηματικής πίστεως και δημιουργήθηκε η Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος. Η εξέλιξη προς την εξειδίκευση συνεχίστηκε το 1929 με την ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, όπου ανέλαβε αυτοτελώς τον τομέα της αγροτικής πίστεως, όπου εξυπηρετούσαν από την Εθνική Τράπεζα της

Ελλάδος. Η φάση αναμορφώσεως συνεπληρώθη με την μεταστροφή του προηγούμενου έντονου ρεύματος ιδρύσεως νέων τραπεζικών μονάδων μικρού μεγέθους και τοπικής κατά το πλείστον σημασίας, και παράλληλα με την τάση συγκεντρώσεως των τραπεζικών ιδρυμάτων προς τη δημιουργία ισχυρότερων και σταθερότερων μονάδων με συγχώνευση ή απορόφηση των μικρών από μεγαλύτερες τράπεζες.

Παράλληλα προς τους παραπάνω ανασχηματισμούς εκδηλώθηκε το 1931 για πρώτη φορά υπό συστηματική μορφή και η κρατική μέριμνα με ειδική νομοθετική ρύθμιση της τραπεζικής λειτουργίας, όπου μέχρι τότε διέπετο με νομικές διατάξεις των ισχυουσών διά τις ανωνύμους εταιρείας. Συγκεκριμένα αυτό το έτος ψηφίστηκε ο νόμος 5076 όπου καθορίζονταν ποιες επιχειρήσεις ήταν τράπεζες, προβλέπον ελάχιστο όριο των κεφαλαίων αυτών και επιβάλλουν ωρισμένους περιορισμούς και υποχρεώσεις των τραπεζών κατά την άσκηση της λειτουργίας αυτών. Κατά το επόμενο έτος ψηφίστηκαν οι νόμοι 5422, 5426, 5456 και 5552 αυτού επέβαλεν αναγκαστική κυκλοφορία τραπεζογραμματίων, μονοπωλιακή διαχείριση από την Τράπεζα της Ελλάδος χρυσού και εξωτερικού συναλλάγματος, έλεγχο των εισαγωγών και εξαγωγών, καθώς και άλλες συναφείς ρυθμίσεις.

γ. ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1946 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η τελευταία και σύγχρονη φάση εξελίξεως του ελληνικού τραπεζικού συστήματος χαρακτηρίζεται από τάσεις τοποθετού-

μενες εντός των γενικώτερων πλαισίων των αναπτυξιακών επιδιώξεων της χώρας που αναφέρονταν ειδικότερα αφ' ενός στην ενδεδειγμένη εν προκειμένω εξειδίκευση των επιμέρους τραπεζικών μηχανισμών, αφ' ετέρου στην σύναψη άσκηση συστηματικής και συνεπούς πιστωτικής πολιτικής από το Κράτος. Παράλληλα παρατηρείται αυτή τη περίοδο και χαρακτηριστική προσέλευση του ξένου τραπεζικού ενδιαφέροντος, με συνδιασμό προς συνέχιση της τάσεως συγκεντρώσεως των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων, σε συνδιασμούς επιχειρηματικών συγκροτημάτων ευρύτερων βάσεων και μεγαλύτερης δυναμικότητας.

Αναλυτικότερα παρατητούνται τα εξής εν σχέση προς τα παραπάνω βασικά σημεία:

α) Στην Ελλάδα, κατά τα διεθνή πρότυπα, μεταπολεμική στροφή της οικονομικής πολιτικής προς τον στόχο της οικονομικής ανάπτυξης είχε επιδράσεις και στην διαρθρωτική εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος, υλοποιηθείσα στην δημιουργία εξειδικευμένων προς αυτό πιστωτικών φορέων αρχικά υπό του κράτους, στη συνέχεια και από την ιδιωτική επιχειρηματική πρωτοβουλία. Η πρώτη σχετική κίνηση έλαβε τη μορφή συστάσεως υπό του Κράτους κατά το 1946 του Οργανισμού Τουριστικής Πίστεως επιφορτιζόμενο με την πιστωτική ενίσχυση επενδυτικών πρωτοβουλιών στον τομέα της τουριστικής υποδομής. Μεγαλύτερο πεδίο δράσης, περιλαμβάνουν όλους σχεδόν τους παραγωγικούς τομείς, είχαν αναλόγους σκοπούς, στη συνέχεια ιδρύθηκαν υπό του Κράτους δύο

οργανισμοί, ο Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Οικονομικής Ανάπτυξης το 1954 και ο Οργανισμός Βιομηχανικής Ανάπτυξης το 1960. Τα ανωτέρω τρία ιδρύματα, συγχωνεύτηκαν το 1964 σε ενιαίο κρατικό οργανισμό με την επωνυμία Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Β.Α.). Στο μεταξύ μεσολάβησε ίδρυση αναλόγων ιδιωτικών πιστωτικών ιδρυμάτων υπό των μεγάλων εμπορικών τραπεζών, τη συνεργασία ξένου τραπεζικού κεφαλαίου και, συγκεκριμένα της Τράπεζας Επενδύσεων, ιδρύθηκε το 1962 υπό της Εμπορικής Τραπέζης της Ελλάδος και της Εθνικής Τραπέζης Επενδύσεων Βιομηχανικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Ε.Β.Α.) δημιουργήθηκε το 1963 υπό της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.

β) Πέρα της δημιουργίας εξειδικευμένων φορέων, το Κράτος ενεκαινίασε εντός της περιόδου τακτική συντόνου και συστηματικής παρεμβάσεως για τον έλεγχο και την κατεύθυνση των νομισματικών και πιστωτικών εξελίξεων. Η ενέργεια αυτή εξεδηλώθη κυρίως δια της συστάσεως ειδικού οργάνου για τη χάραξη και εκτέλεση συγκεκριμένης πολιτικής στον νομισματικό και πιστωτικό τομέα, καθώς και διά της σταδιακής συμπληρώσεως που διέπουν την τραπεζική λειτουργία νομοθετικό πλαίσιο. Το παραπάνω όργανο είναι η Νομισματική Επιτροπή, δημιουργήθηκε το 1946 και προσέδωσαν σ' αυτή τη δυνατότητα να θέση προοδευτικώς υπό τον έλεγχό της το σύνολό της νομισματικής και πιστωτικής λειτουργίας.

Είναι φανερό ότι την περίοδο 1946 - 1982, στο τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας εφαρμοσθηκε μια πολιτική αυστηρού

διοικητικού ελέγχου της λειτουργίας των τραπεζών, έλεγχος ο οποίος καθόριζε τα επιτόκια καταθέσεων και δανείων, την ρευστότητα των τραπεζών και εμπόδιζε τον ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών.

Η κατάσταση αυτή είχε δημιουργήσει στρεβλώσεις τόσο στο τραπεζικό σύστημα όσο και στην Ελληνική Οικονομία. Το 1982 καταργήθηκε η Νομισματική Επιτροπή. Έτσι από το 1982 με την κατάργηση της Νομισματικής Επιτροπής, αλλά βασικά μετά το 1987, με την μελέτη για το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα της επιτροπής Καρατζά, έγιναν σημαντικά βήματα για τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος. Τα βήματα αυτά είχαν 3 κατευθύνσεις:

- α) την κατάργηση των κανόνων της Νομισματικής Επιτροπής που προκαθόριζαν τη λειτουργία των τραπεζών (DEREGULATION)
- β) την ενίσχυση της κεφαλαιοαγοράς
- γ) την εισαγωγή νέων τραπεζικών υπηρεσιών, όπως το LEASING, FACTIRING, κ.α.

Η αλλαγή στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, ολοκληρώθηκε με το Ν. 2076/92 και την εναρμόνιση της λειτουργίας των τραπεζών με την 2η Τραπεζική Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.3. Συγκρότηση, Διάρθρωση και Προσφερόμενες Υπηρεσίες

1.3.1. Γενικά Χαρακτηριστικά της Σύγχρονης Διαμόρφωσης

Το σύγχρονο τραπεζικό σύστημα της χώρας ταξινομείται ως ακολούθως:

1. Μιας Κεντρικής Τράπεζας, της Τράπεζας της Ελλάδος
2. Τριάντα οκτώ εμπορικές τράπεζες, εξ' ων δέκα οκτώ ελληνικές και είκοσι ξένες.
3. Τριών τραπεζών αναπτύξεως, εξ' ων η μία κρατική
4. Μιάς τράπεζας αγροτικής πίστεως, της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος.
5. Κτηματικές Τράπεζες, Εθνική Κτηματική Τράπεζα και Εθνική - Στεγαστική.
6. Δύο ιδιότυποι πιστωτικοί οργανισμοί, του Ταχυδρομικού Ταμειοτηρίου και του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων.

Τα ακόλουθα γενικά χαρακτηριστικά διέπουν τη συγκρότηση του τραπεζικού συστήματος.

α) Η κρατική δραστηριότητα και πρωτοβουλία εισχωρούν βαθιά σε ζωτικά τμήματα του τραπεζικού χώρου, εκδηλούμενοι διά του αμέσου ή εμμέσου ελέγχου μεγάλων ιδρυμάτων. Εκτός της Κεντρικής Τράπεζας που ελέγχεται ιδιότυπα από το Κράτος, καθαρά κρατικές είναι η Αγροτική Τράπεζα, η μεγα-

λύτερη των τριών αναπτυξιακών τραπεζών Ε.Τ.Β.Α., καθώς και οι δύο πιστωτικοί οργανισμοί. Εκτός αυτών το Κράτος ασκεί έμμεσο έλεγχο επί της μεγαλύτερης των εμπορικών τραπεζών, της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, ως και της Εθνικής Κτηματικής Τράπεζας της Ελλάδος.

β) Το σύστημα κυριαρχείται εντονος από τάσεις συγκεντρώσεως των μονάδων σε ισχυρό και ευρέως εκτεινόμενο συγκροτήματα. Οι δύο μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες ήταν η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, αποτελούν κατ'ουσία μεγάλα ανταγωνιστικά συγκροτήματα.

γ) Οι εργασίες των επιμέρους τραπεζικών ιδρυμάτων αναπτύσσονται εντός των πλαισίων προδιαγεγραμμένων κατευθύνσεων και ορίων, είτε υπό καταστατικές διατάξεις προκειμένου περί των εξειδικευμένων κρατικών φορέων, είτε από κανονιστικές ρυθμίσεις τεθειμένες από ειδικούς νόμους.

1.3.2. Οι επί μέρους φορείς

α) **Κεντρική Τράπεζα:** Τράπεζα της Ελλάδος. Κεντρική τράπεζα της χώρας είναι η Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε το έτος 1928. Μέχρι τότε το εκδοτικό προνόμιο ασκείται από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, της αρχαιότερης και σημαντικότερης των εμπορικών τραπεζών.

Η ίδρυση ειδικού οργανισμού με αποκλειστικές αρμοδιότητες και αποστολή Κεντρικής Τράπεζας ήταν συνάρτηση και

επακόλουθο του εξελικτικού σταδίου στο οποίο είχε φθάσει, κατά την εποχή εκείνη, η ελληνική οικονομία. Αυτή υπαγορεύη, ειδικώτερα, εκ της ανάγκης επιβολή ελέγχου και εποπτείας επί του τραπεζικού συστήματος προς εναρμόνιση και προσαρμογή της λειτουργίας του στην κατεύθυνση της νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής.

Η τράπεζα της Ελλάδος λειτουργεί ως ανώνυμος εταιρεία, διέπεται όμως από ειδικό καταστατικό καθεστώς. Η διοίκηση της Τράπεζας της Ελλάδος δεν εκλεγεται από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων όπως ορίζει ο νόμος περί ανωνύμων εταιρειών, αλλά διορίζεται απ' ευθείας από το κράτος για τετραετή θητεία.

Οι αρμοδιότητες και λειτουργίες της Τράπεζας της Ελλάδος είναι γενικώς οι συνθήκες των Κεντρικών Τραπεζών. Ειδικότερα η Τράπεζα:

- Εκδίδει και κυκλοφορεί κατ' αποκλειστικό προνόμιο, τα τραπεζογραμμάτια της ελληνικής επικράτειας.
- Να διενεργεί τις τραπεζικές και ταμιακές εργασίες του Δημοσίου ενεργώντας σαν τραπεζίτης του Κράτους.
- Να διαχειρίζεται και διαφυλάσσει τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας.
- Να χρηματοδοτεί τους ειδικούς Πιστωτικούς Οργανισμούς.
- Να παρέχει πιστωτικές διευκολύνσεις προς τις εμπορικές τράπεζες και παράλληλα να ασκεί και έλεγχο της πιστωτικής δραστηριότητάς τους.
- Να δέχεται καταθέσεις Δημοσίου και δημοσίων οργανισμών.

- Να χρηματοδοτεί, εντός περιορισμένων ορίων, ορισμένους τομείς που δεν καλύπτουν οι άλλες τράπεζες.
- Να εφαρμόζει τη νομισματική και πιστωτική πολιτική.

β) Εμπορικές τράπεζες

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.

Είναι η αρχαιότερη και μεγαλύτερη των ελληνικών τραπεζών. Μέχρι το έτος 1928, έτος ιδρύσεως της Τράπεζας της Ελλάδος, λειτουργούσε και ως Εκδοτική Τράπεζα της χώρας. Κατά το 1953, συγχωνεύθηκε με τη δεύτερη σε μέγεθος τότε <<Τράπεζα Αθηνών Α.Ε.>> και ο δε συγχωνεύσεως προκύψας τραπεζικός οργανισμός ονομάστηκε <<Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και Αθηνών Α.Ε.>>. Κατά το 1958 μετωνομάσθηκε και πάλι σε <<Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.>>.

Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος

Η δραστηριότητα της Αγροτικής Τράπεζας βρίσκεται σε συνάρτηση ολόκληρης της γεωργικής πολιτικής του Κράτους. Οι σκοποί των χρηματοδοτικών προγραμμάτων της Αγροτικής Τράπεζας είναι σύμφωνοι με τους αναπτυξιακούς στόχους των κρατικών προγραμμάτων ανάπτυξης και αποσκοπούν στην κάλυψη των αναγκών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε κεφάλαια κίνησης και επένδυσης, στη βελτίωση της ποιότητας των συντελεστών της παραγωγής και την πραγματοποίηση των απαραίτητων διορθωτικών αλλαγών στην αγροτική παραγωγή.

Εθνική Κτηματική Τράπεζα

Το 1927 η Εθνική Τράπεζα ίδρυσε την Κτηματική Τράπεζα και παρέχώρησε σ' αυτή τον τομέα της στεγαστικής πίστης.

Οι κυριότερες εργασίες της Κτηματικής Τράπεζας συνίσταται στην χορήγηση δανείων με υποθήκη ακινήτων, στη κτήση και μεταβίβαση ενυποθήκων απαιτήσεων, τη χορήγηση μεσομακροπρόθεσμων δανείων για πάγιες εγκαταστάσεις, τη παροχή δανείων σε δήμους, κοινότητες και νομικά πρόσωπα με εκχώρηση των προσόδων τους.

Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο

Ιδρύθηκε το 1914 και λειτουργεί σαν αυτόνομη κρατική υπηρεσία υπό την εποπτεία του Υπουργείου Συγκοινωνιών.

Κύρια λειτουργία του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου είναι η προσέλευση καταθέσεων ταμιευτηρίου.

Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων

Ιδρύθηκε το 1918 και βρίσκεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών.

Χορηγεί δάνειο μέσης και μακράς προθεσμίας, κυρίως προς τους οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Επίσης, χορηγεί στεγαστικά δάνεια στους δημοσίους υπαλλήλους και στους υπαλλήλους Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου καθώς επίσης και σε ιδιώτες για τη δημιουργία τουριστικών μονάδων.

Ε.Τ.Β.Α. (Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης)

Ιδρύθηκε το 1964. Κύριος σκοπός της Ε.Τ.Β.Α. είναι η υποστήριξη Βιομηχανιών, ναυτιλιακών και τουριστικών επενδυτικών προγραμμάτων. Επίσης, ασχολείται και με δραστηριότητες επέκτασης, συγχώνευση και ίδρυσης νέων επιχειρήσεων που αναφέρονται στους παραπάνω τομείς.

Στις βασικές δραστηριότητες της Ε.Τ.Β.Α. είναι επίσης:

- Η χορήγηση μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων δανείων με ευνοϊκούς όρους για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.
- Η δημιουργία νέων βιομηχανικών μονάδων
- Η προσέλευση ξένων κεφαλαίων για επένδυση στη χώρα μας.
- Ιδρύει επιχειρήσεις εκεί που δεν προσελκύεται το ενδιαφέρον της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

ΕΘβική Τραπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Ανάπτυξης (ΕΤΕΒΑ)

Η ΕΤΕΒΑ ιδρύθηκε το 1963 από την ΕΤΕ και από 14 ξένες τράπεζες.

Κύριες εργασίες της ΕΤΕΒΑ είναι:

- α) Η ίδρυση βιομηχανικών επιχειρήσεων με συμμετοχή φυσικών ή και νομικών προσώπων.
- β) Η συμμετοχή στο κεφάλαιο ήδη υπάρχουσων επιχειρήσεων

γ) Η χρηματοδότηση παραγωγικών επιχειρήσεων με μακροπρόθεσμα δάνεια.

δ) Η μεσολάβηση για τη σύναψη δανείων με διεθνείς οργανισμούς

ε) Η αποδοχή καταθέσεων με ειδικούς όρους

Τραπεζα Επενδύσεων

Ιδρύθηκε το 1962 με συμμετοχή της Εμπορικής Τράπεζας, της Ιονικής - Λαϊκής και 10 ακόμη ξένων τραπεζιών. Κυριότεροι σκοποί της Τράπεζας Επενδύσεων είναι: η χορήγηση μακροπρόθεσμων δανείων για τη χρηματοδότηση παραγωγικών ενισχύσεων, η συμμετοχή της τράπεζας στο κεφάλαιο υφιστάμενων εταιρειών, η ανάληψη έκδοσης μετοχών ανωνύμων εταιρειών και ομολογιακών δανείων Ν.Π.Δ.Δ. και Ιδιωτικού Δικαίου, καθώς και η αποδοχή καταθέσεων υπό ορισμένους όρους.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο   Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο
*****

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

1. Περίοδος 1946 έως μέσα δεκαετίας 1980

- Το σύνολο σχεδόν των Τραπεζικών δραστηριοτήτων υπό κρατικό έλεγχο
- Κρατικοποίηση των μεγαλύτερων Τραπεζών
- Η Τράπεζα της Ελλάδος λειτουργεί σαν απλός εκτελεστής της Νομισματικής Επιτροπής

2. Περίοδος 1982 έως 1994

- 1982 : Κατάργηση της Ν.Ε.
- 1987/ : Προτάσεις για την κατάργηση του κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας της χρηματοπιστωτικής αγοράς
- 1992 : Νόμος 2076/92 για την εναρμόνιση της χρηματοπιστωτικής αγοράς με την 2η οδηγία της ΕΟΚ

- 1994 : Πλήρης καταγραφή περιορισμών κίνησης κεφαλαίων

2.1. Δομή Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

Με στοιχεία του 1993 η Δομή του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος είναι η εξής:

**ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
(ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ)
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ 1993**

1. ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	42,4%
2. ΑΓΡΟΤΙΚΗ	16,5%
3. ΕΜΠΟΡΙΚΗ	13,8%
4. ΑΛΦΑ ΠΙΣΤΕΩΣ	8,1%
5. ΙΟΝΙΚΗ	6,1%
6. ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4,1%
7. ΓΕΝΙΚΗ	1,8%
8. ΚΡΗΤΗΣ	1,6%
9. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	1,4%
10. ΧΙΟΣ	0,7%
11. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	0,6%
12. ΠΕΙΡΑΙΩΣ	0,5%
13. ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΗ	0,5%
14. INTERBANK	0,5%
15. ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ	0,4%
16. ΑΤΤΙΚΗΣ	0,4%
17. ΕΓΝΑΤΙΑΣ	0,3%
18. ΔΩΡΙΚΗ	0,2%
19. ΕΥΡΩΠΕΝΔΥΤΙΚΗ	0,2%
20. ARAB HELLENIQUE	

	100%

ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ 20 ΤΡΑΠΕΖΩΝ: 16,832 ΔΙΣ. ΔΡΑΧΜΩΝ

(Πηγή: Περιοδικό Δημόσιος Τομέας Μαΐος 1995)

Στον πίνακα 2, δίνονται τα βασικά μεγέθη των τραπεζών και ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων για το 1980 και 1994:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ		ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	
	1980	1994	1980	1994
Εμπορικές	58,8%	49,1%	43,5%	33,0%
Ειδικού πιστωτικού οργ.	28,5%	29,5%	48,7%	48,1%
ΣΥΝΟΛΟ	87,3%	78,6%	92,2%	81,1%

ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ				
Ελληνικές	5,9%	13,6%	4,1%	12,1%
Υποκαταστημα ξενων	6,8%	7,8%	3,7%	6,8%
ΣΥΝΟΛΟ	12,7%	21,4%	7,8%	18,9%

(Πηγή Δημόσιος Τομέας Μαΐος 1995)

Οι αλλαγές στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα τα τελευταία χρόνια, οδήγησαν και σε αλλαγές στα μερίδια αγοράς των τραπεζών, με τις μικρές - δημόσιες και ιδιωτικές τράπεζες να κερδίζουν μερίδια αγοράς σε βάρος κυρίως της Εθνικής Τράπεζας:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ		ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	
	1988	1993	1988	1993
ΕΘΝΙΚΗ	29,6%	22,0%	46,0%	39,8%
ΑΓΡΟΤΙΚΗ	32,0%	27,0%	13,8%	12,8%
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	10,2%	10,0%	11,6%	12,5%
ΑΛΦΑ ΠΙΣΤΕΩΣ	5,1%	7,5%	5,9%	7,8%
ΙΟΝΙΚΗ	5,3%	4,5%	6,3%	5,5%
ΕΡΓΑΣΙΑΣ	1,8%	3,5%	2,2%	3,7%
ΓΕΝΙΚΗ	2,0%	1,7%	1,7%	1,6%
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	1,2%	1,4%	1,3%	1,2%
ΆΛΛΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	3,0%	6,0%	2,8%	5,0%
ΞΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	9,8%	16,3%	8,4%	10,1%
	100%	100%	100%	100%

(Πηγή: Δημόσιος Τομέας, Μαΐος 1995)

Πρέπει να σημειώσουμε ότι την τελευταία 5ετία ιδρύθηκαν 6 νέες τράπεζες και ιδιωτικοποιήθηκαν 2 μικρές δημόσιες τράπεζες. Παρά τις αλλαγές αυτές, παραμένει σαν βασικό χαρακτηριστικό των Ελληνικών Εμπορικών Τραπεζών η μεγάλη συγκέντρωση (CONCENTRATION), αφού οι 5 μεγαλύτερες τράπεζες έχουν το 78,4% των καταθέσεων και οι άλλες 15 τράπεζες το 21,6%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

	ΕΝΕΡΓ. %		ΚΑΤΑΘ. %		ΧΟΡΗΓ. %	
	1988	1993	1988	1993	1988	1993
3 ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ	75,7	72,7	71,4	65,1	71,8	59
5 ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ	89,0	86,8	83,6	87,4	82,2	71
ΥΠΟΛ. 10 ΤΡΑΠΕΖΕΣ	11,0		16,4		17,8	
ΥΠΟΛ. 15 ΤΡΑΠΕΖΕΣ		13,2		21,6		29

(Πηγή: Δημόσιος Τομέας, Μαΐος 1995)

Αλλαγές είχαμε και στην αποδοτικότητα (PROFITABILITY) των Ελληνικών τραπεζών η οποία αυξήθηκε σημαντικά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
1989 και 1993

ΚΕΡΔΗ ΠΡΟΣ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

	1989	1993
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	7,8%	11,8%
ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	25,0%	36,6%
ΣΥΝΟΛΟ	11,6%	16,5%

(Πηγή: Δημόσιος Τομέας, Μαΐος 1995)

Η αποδοτικότητα του δημόσιου τομέα εμφανίζεται αρκετά χαμηλότερη.

Ομως πρέπει να σημειώσουμε ότι οι δημόσιες τράπεζες φέρουν το βάρος των προβλημάτων της Ελληνικής οικονομίας : δηλ. των υψηλών ελλειμάτων και του υψηλού πληθωρισμού. Πρόσφατα όμως το Μαΐο 1994 προστάτεψαν την αξία της δραχμής από τις επιθέσεις των κερδοσκόπων.

Σημειώνεται ότι οι εργαζόμενοι στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα είναι περίπου 50.000 και τα υποκαταστήματα των τραπεζών ανέρχονται την 31-12-94 σε 2.471:

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	1993		Μερίδια σε:	
	αριθ.	υποκ. και θυριδες	καταθ. και REPOS	χορηγ.
3 μεγαλυτ. κρατικές	3	980	46,9%	28,4%
λοιπές κρατικές	5	256	4,6%	5,0%
Ιδιωτικές ελληνικές	13	333	12,9%	11,2%
υποκαταστήματα ξενων	20	75	8,0%	6,2%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	41	1644	72,4%	50,8%
ΕΙΔΙΚΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ				
ΑΤΕ	1	433	11%	22,6%
Στεγαστική	3	99	6,5%	9,3%
Επενδυτικές	3	15	0,5%	9,0%
Ταχυδρ. Ταμειυτ.	1	11	47,7%	5,4%
Ταμείο Παρακ. & Δανείων	1	4	1,9%	2,9%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	9	665	27,6%	49,2%
ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ	1	28	-	-
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	50	2337	100%	100%

(Πηγή: Δημόσιος Τομέας, Μαΐος 1995)

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ 1994

ΜΕΡΙΑΔΙΑ ΣΕ:

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	αριθμ.	υποκ. και θυρίδες	καταθ. & REPOS	χορηγ.
3 μεγαλ. κρατικές	3	1003	44,5%	27,8%
λοιπές κρατικές	5	269	4,6%	5,2%
ιδιωτικές ελληνικές	12	3581	3,6%	12,1%
υποκαταστήματα ξένων	20	84	7,8%	6,8%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	40	1714	70,5%	51,9%
ΕΙΔΙΚΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ				
ΑΤΕ	1	435	11,6%	22,5%
Στεγαστική	3	104	7,3%	8,8%
Επενδυτικές	3	15	0,1%	8,7%
Ταχυδρ. Ταμειστήριο	1	117	8,7%	5,1%
Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων	1	4	1,8%	3,0%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	9	675	29,5%	48,1%
Τραπεζα Ελλάδος	1	28	-	-
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	50	2417	100%	100%

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

30ης Ιουνίου 1995

(Σε δραχμές)

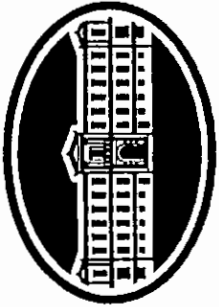
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		ΠΑΘΗΤΙΚΟ	
ΧΡΥΣΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ		ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	13.905.471.600.—
I. Διεθνή Τραπεζία	3.313.180.360.928.—	ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	
II. Συνελλογιστική θέση στο Δ.Ν.Τ.	40.405.582.985.—	I. Τακτικό	13.905.421.600.—
III. Διεθνή στο Δ.Ν.Τ. σε Ειδικά Τραπεζικά Δικαιώματα	21.279.983.615.—	II. Προβλεπτή σύμφωνα με το άρθρο 71 Καταστατικού	4.180.478.458.—
IV. Διεθνή σε Ευρωπαϊκές Νομισματικές Μονάδες	346.697.590.146.—	III. Λοιπές προβλεπές	1.275.981.788.—
V. Συμμετοχή στο Ε.Μ.Ι.	3.703.608.461.—		19.361.881.846.—
ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ	812.248.649.865.—	ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΣΕ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ	1.731.332.991.550.—
ΚΕΡΜΑΤΑ	3.291.282.328.—		
ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	297.374.848.900.—		
ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ		ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΕ ΔΡΑΧΜΕΣ	
I. Προς τα Ελληνικά Δημόσια		1. Λογιστηριακή τραπεζική διεκτέλεση Ελληνικού Δημοσίου	826.574.934.222.—
1. Μεσοπρόθεσμα δάνεια σε δραστές Οργανισμούς	1.408.968.288.291.—	2. Λογιστηριακή τραπεζική διεκτέλεση δημοσίων Οργανισμών	109.035.509.583.—
2. Δάνεια για συμμετοχή σε διεθνείς Οργανισμούς	213.839.160.361.—	3. Καταθέσεις Τραπεζών	1.291.571.800.259.—
3. Μεσοπρόθεσμα δάνεια εξωτερικού σε συνάλλαγμα	3.122.234.619.816.—	4. Καταθέσεις διεθνών Οργανισμών και Τραπεζών εξωτερικού	168.485.748.714.—
4. Μεσοπρόθεσμα δάνεια και τίτλοι μερήσιου συναλλάγματος	2.304.215.003.560.—	5. Λοιπές καταθέσεις	26.251.005.324.—
II. Προς Τράπεζες	7.047.317.072.028.—	ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ	74.397.965.900.—
1. Χρητησίας	102.676.728.580.—	ΑΝΑΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ	3.611.971.851.216.—
2. Καταθέσεις	144.535.394.099.—	ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ Ε.Α. ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ	3.217.511.673.106.—
ΑΚΙΝΗΤΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	7.294.529.124.707.—	ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ	1.181.750.827.748.—
ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	15.085.281.518.—	Λ/ΣΜΟΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΤΡΑΒΗΚΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ Δ.Ν.Τ.	36.803.461.756.—
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	324.979.900.981.—	ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	71.906.020.457.—
	12.472.776.214.334.—	ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	91.935.302.759.—
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ	757.822.667.065.—	Σ Υ Ν Ο Λ Ο	12.472.776.214.334.—
Τίτλοι Ελληνικού Δημοσίου από Εκτέλεση κεφαλαίων Δημοσίων Οργανισμών		ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ	757.822.667.065.—
		Λογιστηριακή διεκτέλεση κεφαλαίων Δημοσίων Οργανισμών	

Το Διεθνή της Τραπεζίας σε τραπεζικό συνάλλαγμα υπολογίστηκαν με βάση τη σχέση δραχμής και δολαρίου ΗΠΑ που ίσχυε στις 30.6.95, δηλαδή δηρ. 225,095 ανά δολάριο. Το Διεθνή σε τραπεζικό υπολογίστηκαν με βάση την τιμή των δολαρίων 246,73 ανά ουγγιά (65% του μισού όρου των άρθρων 299α και 299β του προτύπου σε δολάρια του Δεκεμβρίου 1994).

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΛΟΥΚΑΣ Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ

Αθήνα, 29 Αυγούστου 1995

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ Δ/ΣΗΣ ΓΕΝ. ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Η. ΜΑΤΣΙΜΑΝΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Αριθμ. Μ.Α.Ε. 6062/06/Β/86/01)
ΜΗΝΙΑΙΑ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ 31ης ΜΑΪΟΥ 1995
 (σε χιλιάδες δραχμές)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Ταμείο και Διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα.....	418.867.444	Υποχρεώσεις προς Πιστωτικά Ιδρύματα.....	686.219.377
Κρατικά και άλλα αξιόγραφα δεκτά για επανα.....	74.030.241	Υποχρεώσεις προς Πελάτες.....	5.788.836.558
Χρηματοδότηση από την Κεντρική Τράπεζα.....	2.117.346.279	- Καταθέσεις.....	5.726.719.434
Απαιτήσεις κατά Πιστωτικών Ιδρυμάτων.....		- Λοιπές.....	<u>62.117.124</u>
Απαιτήσεις κατά πελατών.....	1.575.911.446	Υποχρεώσεις από Ομολογιακό Δάνειο.....	103.986.894
Μείον: Προβλέψεις.....	<u>-109.914.012</u>	Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη.....	9.170.370
Ομολογές και άλλοι τίτλοι σταθερής απόδοσης..	2.310.427.332	Μετοχικό Κεφάλαιο	
Τίτλοι μεταβλητής απόδοσης (Μετοχές-Συμμετοχές)	343.648.269	(Μετοχές 15.883.342 προς δρχ. 5.535).....	87.914.298
Πάγια Στοιχεία.....	65.610.607	Αποθεματικά Κεφάλαια.....	132.630.511
- Ακίνητα.....	50.366.432	Αποτελέσματα εις νέο.....	2.332.238
- Λοιπά.....	<u>15.244.175</u>		
Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού μείον Παθητικού.....	15.162.580		
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ.....	<u>6.811.090.186</u>	ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ.....	<u>6.811.090.186</u>

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΚΤΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ΠΛΕΞΩΣ)

Ενδεχόμενες υποχρεώσεις από εγγυήσεις & προθεσμιακές συμβάσεις.....	2.303.712.053	Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ
Λοιποί λογαριασμοί τρέφους.....	1.433.014.432	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΤΡΕΦΟΥΣ.....	<u>3.736.726.485</u>	
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ		
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΡΚΟΣ		

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΗΝΟΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 1995

ΜΑΕ 6071/06/Β/86/10

<u>ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</u>	<u>ΠΑΘΗΤΙΚΟ</u>
ΤΑΜΕΙΟ-ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ
18.470.945.317	392.152.439
64.390.944.787	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΠΕΛΑΤΕΣ
	79.122.804.059
3.895.566.257	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ ΤΙΤΛΟΥΣ
25.297.000	19.463.233.301
1.209.014.205	ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ
423.489.710	222.242.940
18.594.455.168	ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΚΑΙ ΒΑΡΗ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
	5.611.540.807
<u>107.009.712.444</u>	<u>107.009.712.444</u>

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΚΤΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ΤΑΞΕΩΣ)

α. Δικαιούχοι αλλότριων περιουσιακών στοιχείων	7.037.074.400
β. Λοιποί λογ/σμοί τάξεως	1.156.227.143
Σύνολο λογαριασμών τάξεως	8.193.301.543

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ. Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΑΘΑΝ. ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠ. ΑΣΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ ΥΦΑΝΤΗΣ

Πηγή: Οικονομικός Ταχυδρόμος Σεπτέμβριος 1995

2.2. Ποιά θα είναι τα κέρδη των Τραπεζών στο 1995

Θα ξεπεράσει το 20% η μέση κλαδική κερδοφορία των τραπεζιών μέχρι το τέλος του 1995. Παρά το γεγονός ότι η κερδοφορία των 15 εισηγμένων στο Χρηματιστήριο τραπεζικών ιδρυμάτων, το α' εξάμηνο του 1995, αυξήθηκε θεαματικά σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι, στο τέλος του έτους τα κέρδη τελικά θα <<αυτοπεριοριστούν>> στα επίπεδα του 25%.

Για τη στήλη 'κέρδη του α' εξαμήνου του 1995' (βλέπε πίνακα) χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία που έδωσαν στη δημοσιότητα - επισήμων ή ανεπισήμως - μέχρι σήμερα οι τράπεζες. Για τον υπολογισμό της συνολικής ετήσιας κερδοφορίας προστίθεται στα κέρδη του α' εξαμήνου 1995 και τα κέρδη του β' εξαμήνου του 1994. Θεωρήθηκε δηλαδή ως βασική παραδοχή ότι τα κέρδη του β' εξαμήνου του 1995 θα είναι ίδια με αυτά του αντίστοιχου περσινού διαστήματος. Με βάση αυτή τη μέθοδο προκύπτει ότι η μεγαλύτερη αύξηση κερδών θα παρουσιάσει η Κτηματική Τράπεζα (54,6%) και την ακολουθούν η Τράπεζα της Ελλάδος (46,2%), η Εθνική Στεγαστική (40,6%), η Τρ. Πειραιώς (34,5%) και η Γενική (31,3%). Σε επίπεδα κάτω του 30% θα κυμανθεί η αύξηση των κερδών της Ιονικής και της Πίστewς, ενώ η Αθηνών παρά την κατά 1233% (!) αύξηση των κερδών της στο πρώτο εξάμηνο του 1995, στο τέλος του έτους εκτιμάται ότι τα κέρδη της μόλις θα ξεπεράσουν το 1 δισ. δρχ.

ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΚΕΡΔΗ '93	ΚΕΡΔΗ '94	Π.Μ. 93/94	ΚΕΡΔΗ '94 (α' ετάμ.)	ΚΕΡΔΗ '95 (β' ετάμ.)	Π.Μ. 94/95		ΚΕΡΔΗ '95 (α' ετάμ.)	Π.Μ. 94/95	Ρ.Ε. '94	Ρ.Ε. '95 (α' ετάμ.)
						ετόμ	(α' ετάμ.)				
ΠΙΣΤΕΩΣ	30,012	38,084	26,90%	12,839	23,800	85,4	49,045	28,8	5,37	5,76	
ΑΤΤΙΚΗΣ	1,427	1,192	-16,47%	0,727	0,887	22,0	1,352	13,4	12,84	12,45	
ΓΕΝΙΚΗ	1,570	5,150	228,03%	2,876	4,486	56,0	6,760	31,3	4,14	4,37	
ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ	-8,432	6,644	178,80%	4,380	8,007	82,8	10,271	54,6	6,36	6,20	
ΕΛΛΑΔΟΣ	68,141	74,711	9,64%	20,1	54,611	171,7	109,222	46,2	6,75	0,30	
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	33,336	39,370	18,10%	14,329	16,100	12,4	41,141	4,5	4,5	4,63	
ΕΡΓΑΣΙΑΣ	26,663	32,241	20,92%	13,510	18,91	40,0	37,641	16,7	5,36	5,27	
ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ(κ)	1,352	1,469	10,87%	0,724	1,320	82,3	2,065	40,6	4,35	3,10	
ΕΘΝΙΚΗ	23,263	50,242	115,97%	9,192	12,000	30,5	53,050	5,6	3,53	3,92	
ΕΤΕΒΑ (κ)	4,402	5,394	22,54%	2,070	2,484	20,0	5,808	7,7	4,54	2,84	
ΙΟΝΙΚΗ	8,843	13,941	57,65%	3,896	8,000	105,3	18,045	29,4	6,73	6,41	
ΚΕΝ.ΕΛΛΑΔΟΣ(κ)	1,829	1,981	4,59%	0,714	0,906	26,9	2,173	9,7	9,09	6,79	
ΜΑ-ΘΡΑ.	2,501	2,901	15,99%	1,565	1,700	8,6	3,200	10,3	4,7	4,21	
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	1,220	1,534	25,74%	0,577	1,106	91,7	2,063	34,5	9,07	6,79	
ΑΘΗΝΩΝ(κ)	-0,236	0,864	466,10%	0,015	0,200	1233,3	1,049	21,4	8,61	6,49	
Κλασική Ποσοστιαία Μεεβολή			80,0						23,6	6,0	5,3
Π.Μ. = Ποσοστιαία Μεεβολή											

Η δραστηριότητα των τραπεζών στη δευτερογενή αγορά των κρατικών ομολόγων, οι ρυθμίσεις ληξιπρόθεσμων κερδών για τις κρατικές τράπεζες και η θεαματική αύξηση της καταναλωτικής πίστης είναι οι κυριότερες αιτίες της αύξησης των κερδών τους στο πρώτο εξάμηνο. Τα κέρδη του κλάδου στο τέλος του έτους δεν αναμένεται να ξεπεράσουν κατά μέσο όρο το 23% έως 25%.

Βέβαια, είναι πολλοί οι διοικητές κρατικών ιδιαίτερα τραπεζών που διατείνονται ότι κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1995 η κερδοφορία των τραπεζών θα είναι εντυπωσιακά αυξημένη.

Στελέχη της Εθνικής έχουν αφήσει να διαρρεύσει ότι στο τέλος του 1995 η τράπεζα αναμένεται να παρουσιάσει κέρδη ύψους 65 δισ. έναντι 50 δισ. που ήταν τα κέρδη του 1994. Ο Διοικητής της Κτηματικής κ. Τζαβέλας δήλωσε ότι τα κέρδη της ΕΚΤΕ στο τέλος του έτους σχεδόν θα τριπλασιαστούν σε σχέση με περυσί (18 δισ. φέτος, 6,4 δισ. περίπου). Ο κ. Τζαβέλας αποκάλυψε ότι το 40% των κερδών της Τράπεζας προέρχεται από τις εργασίες του νεοαποκτηθέντος DEALING ROOM και την κίνηση των διαθεσίμων.

Η πλήρης σχεδόν απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος δημιούργησε νέες συνθήκες λειτουργίας σε όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και αύξησε εντονότατα τον ανταγωνισμό. Κατά συνέπεια, έχουν επέλθει και σημαντικότερες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας - σχεδιασμού - δράσης των τραπεζών, όπου κυρίαρχο ρόλο παίζουν η εγρήγορση, η αποτελεσματική διαχείριση των πόρων, η ανταγωνιστική τιμολογιακή πολιτική,

η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα, ενώ σημαντικά είναι τα οφέλη για τους επενδυτές με μεγάλο χαρτοφυλάκιο ή μεγάλα διαθέσιμα που γίνονται πλέον περιζήτητα από όλες τις τράπεζες. Η συνεχής απελευθέρωση της τραπεζικής αγοράς έχει συνέπεια τη βαθμιαία συρρίκνωση των περιθωρίων κέρδους και δυσκολία συνεπώς στην ανάπτυξη ιδιαίτερα των παραδοσιακών εργασιών.

Το νέο καθεστώς λειτουργίας των Τραπεζών, προκειμένου αυτές να αντιμετωπίζουν επιτυχώς τον ανταγωνισμό και να διασφαλίζουν κερδοφορία, επιβάλλει αφενός συνεχή προσαρμοστικότητα και νέες επενδύσεις και αφετέρου παροχή νέων προϊόντων/υπηρεσιών διαφοροποιημένων και ικανών να ικανοποιήσουν τους καταθέτες, τους δανειοδοτούμενους αλλά και αυτούς που συμμετέχουν σε μεσολαβητικές εργασίες.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο   Τ Ρ Ι Τ Ο
*****

Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

3.1. Η σημασία της τεχνολογίας για τον τραπεζικό τομέα

Η εισαγωγή της τεχνολογίας επαναστάτικοποίησε τον τραπεζικό τομέα του, ευρύτερα, τις χρηματοοικονομικές αγορές. Η κυριότερη συμβολή όμως της τεχνολογίας συνίσταται στη σύνδεση των κεφαλαιαγορών σε διεθνή κλίμακα και στη δυνατότητα πραγματοποίησης τραπεζικών εργασιών σε διασυνοριακή βάση κατά τη διάρκεια ολόκληρου του 24ωρου.

Συνέβαλε επίσης - παράλληλα - στη διεθνοποίηση των τραπεζικών εργασιών και τη δημιουργία διεθνούς ενιαίας κεφαλαιοαγοράς. Η τεχνολογία διευκόλυνε τη γεωγραφική επέκταση των τραπεζών και ταυτόχρονα τη δημιουργία νέων τραπεζικών υπηρεσιών και χρηματοδοτικών τεχνικών. Επίσης ενθάρυνε τη διείσδυση νέων ανταγωνιστών στις παραδοσιακές τραπεζικές αγορές ανταγωνιστών οι οποία - λιγότερο ή περισσότερο - ασχολούνται με δραστηριότητες όμοιες με αυτές των παραδοσιακών τραπεζών. Παράλληλα ώθησε τις εμπορικές κυρίως,

τράπεζες σε νέους τομείς δραστηριότητας.

3.2. Τα Συστήματα πληρωμών

Εδώ και αρκετά χρόνια η επιταγή, ως μέσο πληρωμής, έχει ευρεία διάδοση, ιδιαίτερα σε κράτη με ανεπτυγμένο τραπεζοπιστωτικό τομέα. Η επιταγή, όμως, παρά τη σημαντικότερη διευκόλυνση που παρέχει στις συναλλαγές, δημιουργεί έναν όγκο χαρτιού στη διαδικασία του συστήματος εκκαθάρισης που ακολουθεί. Πιο πρόσφατη σχετικά είναι η διάδοση αφ'ενός του λεγόμενου πλαστικού χρήματος - δηλαδή των <<πιστωτικών καρτών>> - (όπως είναι, της AMERICAN EXPRESS, VISA, DINERS, MASTERCARD κ.λ.π.) που αριθμούν εκατομμύρια κατόχους της πραγματοποίησης πληρωμών μέσω ηλεκτρονικής μεταβίβασης.

Είναι γεγονός ότι από χρόνια οι τράπεζες έχουν εισάγει για τη διευκόλυνση των εργασιών τους τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολόγιστών. Όμως η μεγάλη αλλαγή και βελτίωση του συστήματος, κυρίως των τραπεζικών πληρωμών, επήλθε με την υιοθέτηση του συστήματος Ηλεκτρονικής Μεταφοράς Κεφαλαίων, (ELECTRONIC FUND TRANSFER (EFT), το οποίο έχει ποικίλες εφαρμογές.

Άλλη πολύ γνωστή εφαρμογή, είναι οι Α.Τ.Μ. (AUTOMATIC TELLER MACHINES), δηλαδή αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές που αποκαλούνται και TASH DISPENSERS και είναι συνήθως εγκατεστημένες στην προσθήκη τραπεζικών υποκαταστημάτων ή σε άλλα επίκαιρα σημεία, όπου ο πελάτης με τη βοήθεια

μίας πιστωτικής κάρτας μπορεί - στην πιο απλή μορφή - να πραγματοποιήσει αναλήψεις, καταθέσεις ή και να πληροφορηθεί για την κατάσταση των λογαριασμών του.

Ηδη τα περισσότερα τραπεζικά συστήματα των ανεπτυγμένων χωρών, είναι εξοπλισμένα με ένα αυτόματο σύστημα διατραπεζικών διακανονισμών. Σε διεθνές επίπεδο λειτουργεί το SWIFT (SOCIETY FOR WORLDWIDE INTERDANK FINANTIAL TELEROMMUNITATIONS) μέσω μιας εταιρίας εγκατεστημένης στις Βρυξέλλες, κύρια αποστολή την ταχύτητα μεταβίβαση πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών - μελών της. Το σύστημα αυτό σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Σημαντική επίσης είναι η λειτουργία στις Η.Π.Α. του CHIPS (CLEARING HOUSE INTERBANK PAYMENTS SYSTEM) και στη Μεγάλη Βρεταννία του CHAPS (CLEARING HOUSE AUTOMATED PAUMENT SYSTEM), συστημάτων αυτόματων διατραπεζικών πληρωμών με διενέργεια συμψηφισμού κατά την ίδια μέρα.

3.3. Οι επιπτώσεις της Τεχνολογίας

Μολονότι είναι δύσκολο να εκτιμηθούν ή να προβλεφθούν με ακρίβεια οι επιπτώσεις της εφαρμογής της τεχνολογίας στις τράπεζες.

Όπως φαίνεται, οι ATM με την χρήση πιστωτικών καρτών, θα παραμείνουν το φθηνότερο και ευχερέστερο μέσον πληρωμών για τις μικρές συναλλαγές. Η Ηλεκτρονική Μεταφορά Κεφαλαίων (EFT) από το γραφείο φαίνεται ότι θα διαδοθεί ακόμα περισσότερο ειδικά για την πραγματοποίηση χονδρικών πληρω-

μών (WHOLESALE PAYMENTS).

Η ευρύτατη διάδοση των νέων τεχνολογιών στον τραπεζικό τομέα, θα αυξήσει σημαντικά τον ανταγωνισμό μεταξύ των μεγάλων και μικρών τραπεζικών ιδρυμάτων. Οι νέες τεχνολογίες δίνουν την ευκαιρία στα μικρά ιδρύματα να προσφέρουν αυτοματοποιημένες υπηρεσίες με ανταγωνιστικούς όρους και έτσι να διατηρήσουν και να αυξήσουν την πελατεία τους παρά τη δυναμική διείσδυση των μεγάλων τραπεζών, ακόμη και σε περιφερειακή κλίμακα.

Η εισαγωγή νέας τεχνολογίας στον τραπεζικό τομέα, πρόσθεσε μία νέα διάσταση στον ανταγωνισμό και αύξησε τις τάσεις συνεργασίας μεταξύ των τραπεζών και διαφόρων άλλων χρηματοδοτικών οργανισμών. Το φαινόμενο αυτό εξηγείται κυρίως από το γεγονός ότι οι επενδύσεις σε νέα τεχνολογία προϋποθέτουν υψηλό κόστος, στο οποίο δεν μπορούν να ανταποκριθούν μεμονωμένα οι μικρομεσαίες τράπεζες. Η ανάγκη συνεργασίας εμφανίζεται εντονότερα στον τομέα των υπηρεσιών πληρωμών (π.χ. ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων, συμμετοχή στη χρήση αυτόματων συσκευών) όπου επιτυγχάνονται οικονομίες κλίμακος.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο   Τ Ε Τ Α Ρ Τ Ο

Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων σε παγκόσμια κλίμακα, η εισαγωγή της τεχνολογίας στο χρηματοοικονομικό τομέα, η απελευθέρωση των τραπεζικών συστημάτων, η μείωση του ρόλου των τραπεζών ως παραδοσιακών χρηματοδοτικών ενδιαμέσων και η ζήτηση νέων μορφών χρηματοδοτικών υπηρεσιών οι οποίες θα ικανοποιούν τις μεταβαλλόμενες ανάγκες των καταθετών/επενδυτών, έχει αυξήσει σημαντικά τον ανταγωνισμό στον παραδοσιακό τραπεζικό τομέα.

4.1. Οι Νέες Παράμετροι του Ανταγωνισμού

Οι πιο σημαντικοί παράγοντες που θα προσδιορίσουν το νέο ανταγωνιστικό πλαίσιο της ελληνικής τραπεζικής αγοράς είναι οι παρακάτω:

- 1) Η απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων
- 2) Οι επιπτώσεις που θα προέλθουν από την εφαρμογή της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας
- 3) Οι περιορισμοί που επιβάλλονται στις συμμετοχές των

τραπεζών στο μη τραπεζικό και χρηματοδοτικό τομέα.

4) Η ενίσχυση της επάρκειας των κεφαλαίων των ελληνικών τραπεζών που επιβάλλεται από τις σχετικές οδηγίες.

5) Οι επιπτώσεις που θα προέλθουν από τον έλεγχο των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των ελληνικών τραπεζών.

6) Η ισοδύναμη μεταχείριση δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεωχ την οποία επιβάλλουν τόσο η Συνθ ΕΟΚ όσο και οι κανόνες της τραπεζικής πολιτικής του ανταγωνισμού.

7) Η φορολογία των καταθέσεων

4.1.1. Η Απελευθέρωση της Κίνησης των Κεφαλαίων

Η πλήρης απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων είναι το μεγάλο τεστ αντοχής του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και ευρύτερα, της ελληνικής οικονομίας. Η απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων συνδισασμένη με την απελευθέρωση των τραπεζικών και των άλλων χρηματοδοτικών υπηρεσιών, θα αυξήσει αισθητά τον ανταγωνισμό σ' όλες τις τραπεζικές αγορές της Κοινότητας και στην Ελλάδα.

Η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων είναι ευνόητο ότι θα έχει επιπτώσεις στη διάρθρωση του Ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και στη στρατηγική των τραπεζών (οι οποίες θα αναγκαστούν να συνάψουν συγχωνεύσεις, κοινές επιχειρήσεις. κ.λ.π.) και, παράλληλα, στη διαμόρφωση νέων αγορών χρηματοδοτικών υπηρεσιών.

Το κύριο θέμα της απελευθέρωσης της κίνησης των κεφαλαίων συνίσταται στο δικαίωμα που έχουν οι έλληνες αποταμιευτές (καταθέτες, επενδυτές, να τοποθετήσουν τα χρήματά τους σε λογαριασμούς τραπεζών οποιασδήποτε χώρας της Κοινότητας χωρίς τους μέχρι τώρα συναλλαγματικούς περιορισμούς.

Στα πλαίσια αυτά, οι οικονομικές παράμετροι (πληθωρισμός κ.λ.π.) παίζουν σημαντικό ρόλο στη δυνατότητα συγκράτησης των καταθέσεων στις ελληνικές τράπεζες. Παράλληλα η δυνατότητα των ελληνικών τραπεζών να προσφέρουν βελτιωμένο φάσμα τραπεζικών υπηρεσιών στην πελατεία τους (ιδιώτες, βιομηχανία) θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό και τη δυνατότητά τους για επιτυχή επιβίωση.

Η κοινοτική αλλά και η διεθνής εμπειρία έχει αποδείξει ότι η απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων και ευρύτερα των συναλλαγματικών περιορισμών μιας χώρας έχει και βραχυπρόθεσμα θετικές επιπτώσεις στη διάρθρωση του τραπεζικού συστήματος ιδιαίτερα στην αποδοτικότητά του και στην οικονομία του.

4.1.2. Η Ενιαία Τραπεζική Αδεια

Α) Η Γεωγραφική Επέκταση των Τραπεζών

Η χορήγηση της Ενιαίας Τραπεζικής Αδείας που προβλέπει η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία στις κοινοτικές τράπεζες έχει σημαντικές επιπτώσεις τόσο στις δυνατότητες της γεωγραφικής επέκτασής τους όσο και στην παροχή ευρύτερου φάσματος υπη-

ρεσιών στους Έλληνες καταναλωτές.

Η γεωγραφική επέκταση των τραπεζών θα ενταθεί μεταξύ άλλων για δύο κύριους λόγους που οφείλονται στην εφαρμογή της ενιαίας τραπεζικής άδειας όπως είναι:

- α) η κατάργηση της άδειας για την εγκατάσταση υποκαταστημάτων ή την άμεση παροχή υπηρεσιών των κοινοτικών τραπεζών
- β) η κατάργηση της καταβολής του προικίου κεφαλαίου για την εγκατάσταση υποκαταστημάτων.

Πιο συγκεκριμένα, τα Κράτη - μέλη δεν αποκτούν προικίο κεφάλαιο μεγαλύτερο από το 50% που απαιτείται για αρχικό κεφάλαιο εγκατάστασης μιας εγχώριας τράπεζας. Έτσι ενώ προηγουμένος η ελληνική νομοθεσία επέβαλε ως προικίο κεφάλαιο, το ύψος των 2 δισ. δρχ., τώρα θα απαιτείται 1 δισ. δρχ. Αυτό ισχύει μόνο για τα υποκαταστήματα των κοινοτικών τραπεζών. Οι ελληνικές αρχές - αν το θεωρήσουν σκόπιμο - θα μπορούν να ζητούν και μετά την υιοθέτηση της Οδηγίας, έκδοση άδειας και την καταβολή προικίου κεφαλαίου για τα υποκαταστήματα μη κοινοτικών τραπεζών.

Είναι σαφές ότι η ενιαία τραπεζική άδεια θα δώσει το κοινοτικό <<διαβατήριο>> στις κοινοτικές τράπεζες που θα θελήσουν να διεισδύσουν στην ελληνική αγορά. Οι ίδιες δυνατότητες θα προσφέρονται βέβαια και στις ελληνικές τράπεζες που θα θελήσουν να επεκταθούν σε άλλες κοινοτικές χώρες.

B) Η Διεύρυνση του φάσματος των Τραπεζικών Υπηρεσιών

Θα είναι μια συνέπεια του συστήματος που προτείνει η

κοινοτική πολιτική σύμφωνα με το οποίο μία ξένη (κοινοτική) τράπεζα που στοχεύει στην Ελληνική αγορά, θα μπορεί να παράσχει όλο το φάσμα των υπηρεσιών (μέσω υποκαταστήματος ή απευθείας) τις οποίες προσφέρει και στην χώρα καταγωγής της αν πληρεί δύο όρους:

- 1) έχει άδεια λειτουργίας και υπόκειται σ'εποπτεία στη χώρα καταγωγής της
- 2) οι υπηρεσίες αυτές εμπίπτουν στο συμφωνημένο κατάλογο των τραπεζικών υπηρεσιών

Η κρατούσα πολιτική της Κοινότητας είναι ότι θα υπάρχει αμοιβαία αναγνώριση όχι μόνο των τραπεζικών υπηρεσιών αλλά και των χρηματοδοτικών τεχνικών που κάθε τράπεζα χρησιμοποιεί στη χώρα καταγωγής της. Έτσι π.χ. μια αγγλική BUILDING SOCIETY θα μπορεί, για τη χορήγηση στεγαστικών δανείων στην Ελλάδα, να χρησιμοποιεί την κλασική χρηματοδοτική τεχνική της, που είναι τα κυμαινόμενα επιτόκια (FLOATING INTEREST RATES), ανεξάρτητα αν η νομοθεσία της χώρας υποδοχής επιτρέπει τις ίδιες τεχνικές στις εγχώριες τράπεζες.

Η διεύρυνση του φάσματος των προσφερομένων υπηρεσιών και προϊόντων θα έχει συνέπειες:

α) Στη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους, προωθώντας εργασίες <<OFF - BALANCE SHEET>> που έχουν σημαντικό περιθώριο κέρδους.

β) Στη μείωση του λειτουργικού κόστους με την υιοθέτηση

νέων συστημάτων παροχής τυποποιημένων υπηρεσιών (συστήματα ηλεκτρονικής μεταφοράς κεφαλαίων EFT/POS, αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές ATM'S κ.α.)

γ) Στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, με τη μείωση του ανά μονάδα προϊόντος κόστους. λόγω της διεύρυνσης των υπηρεσιών και προϊόντων.

δ) Στην παροχή πιο αποτελεσματικών υπηρεσιών στο οικονομικό περιβάλλον (LEASING, FACTORING, FORLAITING, VENTURE, CAPITAL, OPTIONS, FUTURES κ.α.).

Όσο θετικά όμως αναμένονται τα οφέλη από τη διεύρυνση του φάσματος των υπηρεσιών, τόσο υψηλού κόστους είναι και η ίδρυση θυγατρικών εταιρειών (LEASING, Αμοιβαίων κ.α.), η εξειδίκευση καταστημάτων σε ορισμένες υπηρεσίες (PRIVATE, CORPORATE BANKING), η εγκατάσταση ηλεκτρονικού εξοπλισμού σε κεντρικό επίπεδο (επεξεργασία δεδομένων, διασύνδεση δικτύου) αλλά και σε περιφερειακό επίπεδο (ATMS, POS).

B) Η Απελευθέρωση του θεσμικού Πλαισίου

Το σύστημα της αμοιβαίας αναγνώρισης των τραπεζικών υπηρεσιών και χρηματοδοτικών τεχνικών επιβάλλει και στα Κράτη - μέλη που διατηρούν περιορισμούς στις εγχώριες τράπεζες ως προς το φάσμα των παρεχόμενων υπηρεσιών, να αποδεχθούν την παροχή ευρύτερου φάσματος υπηρεσιών από

άλλες κοινωτικές τράπεζες ακόμη και αν αυτό θα δημιουργούσε δυσμενή (αντίστροφη) διάκριση στις τράπεζές τους. Είναι γεγονός ότι η Επιτροπή δεν επιβάλλει στα Κράτη - μέλη τη νομική υποχρέωση της κατάργησης των σχετικών περιορισμών που αφορούν μόνο τις εγχώριες τράπεζες. Πιστεύει όμως ότι η πίεση του ανταγωνισμού θα οδηγήσει σύντομα και τα πιο περιοριστικά κράτη να απευλευθερώσουν τη νομοθεσία τους και να διευρύνουν το φάσμα των υπηρεσιών που μπορούν να προσφέρουν οι τράπεζες τους.

Είναι ευρύτερα αποδεκτό ότι τα φάσμα των υπηρεσιών που προσφέρουν μέχρι στιγμής οι ελληνικές τράπεζες, αμεσα ή μέσω θυγατρικών εταιριών τους, είναι πιο περιορισμένο απ αυτό που παρέχουν οι αντίστοιχες κοινωτικές τράπεζες στις χώρες τους, π.χ. Αγγλία, Γαλλία, Ολλανδία κ.λ.π. Είναι λοιπόν προφανές ότι αν δεν διευρύνουν έγκαιρα το φάσμα των υπηρεσιών και δεν βελτιώσουν την ποιότητα θα έχουν να αντιμετωπίσουν δυσμενή ανταγωνισμό και θα χάσουν τμήμα της αγοράς αυτής.

Στην Ελλάδα είναι σχετικά πρόσφατη η ανάπτυξη υπηρεσιών όπως η χρηματοδοτική μίσθωση και το FORFAITING. Μολονότι η ανάπτυξη των νέων αυτών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, δεν είναι αρκετή για τον επερχόμενο οξύ ανταγωνισμό. Αρκεί να παρατηρήσει κανείς τον κατάλογο των τραπεζικών υπηρεσιών της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας για να φανεί η διαφορά με το περιορισμένο φάσμα των υπηρεσιών που προσφέρουν σήμερα οι ελληνικές τράπεζες.

4.1.3. Περιορισμός των Συμμετοχών των Τραπεζών στον μη Τραπεζικό Τομέα

Η πρόταση της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας προβλέπει ορισμένους περιορισμούς για τις συμμετοχές των τραπεζών στο μη τραπεζικό και μη χρηματοδοτικό τομέα. Πιο συγκεκριμένα θεσπίζει ότι μια ατομική συμμετοχή δεν μπορεί να υπερβεί το 10% των ιδίων κεφαλαίων και το σύνολο των συμμετοχών δεν μπορεί να υπερβεί το 50% των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας.

Επομένως αν υιοθετηθούν οι ρυθμίσεις αυτές με τα παρόντα όρια, θα δημιουργηθούν ιδιαίτερες πιέσεις κυρίως στις μεγάλες ελληνικές κρατικές τράπεζες όπως η Εθνική Τράπεζα και η Εμπορική Τράπεζα οι οποίες διαθέτουν ευρύτατες συμμετοχές (άμεσες ή έμμεσες) σε μια σειρά εμπορικών βιομηχανικών και ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Η διάταξη αυτή - και ιδιαίτερα το συνολικό όριο των συμμετοχών - θα αποτελέσουν ένα από τα σοβαρότερα σημεία πιέσεων για ορισμένες ελληνικές τράπεζες. Μολονότι το άρθρο 10, παραγ. 6 της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας προβλέπει τη δυνατότητα εναλλακτικής προσέγγισης - έκπτωση δηλαδή των συμμετοχών των πιστωτικών ιδρυμάτων στον μη πιστωτικό και μη χρηματοδοτικό τομέα κατά τον υπολογισμό των ιδίων κεφαλαίων - η λύση αυτή δεν φαίνεται ότι θα είναι ευνοϊκότερη για τις ελληνικές τράπεζες.

Τέλος θα πρέπει να τονισθεί ότι η Οδηγία καλύπτει και τις άμεσες αλλά και τις έμμεσες (π.χ. μέσω HOLDING) συμμετο-

χές των τραπεζών στον μη τραπεζικό τομέα.

Αν τα όρια που προβλέπει η πρόταση της Οδηγίας παραμείνουν τα ίδια, ορισμένες από τις παραπάνω ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να αυξήσουν τα ίδια κεφάλαιά τους (π.χ. με νέα έκδοση ή μεγαλύτερα κέρδη) ή να εγκαταλείψουν ορισμένες συμμετοχές στον μη τραπεζικό τομέα.

Ένα άλλο θέμα που δημιουργείται από την εφαρμογή του άρθρου 10 για τις ελληνικές τράπεζες, και ιδιαίτερα για τις κρατικές, είναι ότι στον ορισμό των μη πιστωτικών και μη χρηματοδοτικών συμμετοχών περιλαμβάνονται και οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 10 διότι - κατά την ίδια πάντα ερμηνεία - δεν είναι δυνατόν να υπαχθούν στον ορισμό του <<χρηματοδοτικού ιδρύματος>> που προβλέπεται στην Οδηγία για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων σ' ενοποιημένη βάση, οπότε βέβαια και θα καλύπτονταν από το πεδίο εφαρμογής της.

4.1.4. Η Επάρκεια των Κεφαλαίων των Τραπεζών

Οι κανόνες επάρκειας κεφαλαίων των τραπεζών που υποχρεούται να εφαρμόσει η Ελλάδα θα αποτελέσουν ορισμένες από τις καθοριστικές ανταγωνιστικές παραμέτρους για τις ελληνικές τράπεζες, όπως και για τις τράπεζες πολλών άλλων κοινοτικών χωρών, ιδιαίτερα της Γαλλίας και του Βελγίου, οι

οποίες θα πρέπει να καταβάλουν σημαντική προσπάθεια για να αυξήσουν τα κεφάλαιά τους.

Η υιοθέτηση αυτών των κανόνων αποβλέπει αφ' ενός μεν στη δημιουργία ισοδυνάμων κανόνων ανταγωνισμού για τις τράπεζες που θα λειτουργούν σε μια ενιαία αγορά και αφ' ετέρου στην ενίσχυση της επάρκειας κεφαλαίων τους. Οι κανόνες αυτοί μεταξύ άλλων θα συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό του ελληνικού συστήματος εποπτείας των τραπεζών το οποίο θα εξοπλισθεί με συντελεστές φερεγγυότητας προσαρμοσμένους στα διεθνή και κοινοτικά τραπεζικά δεδομένα.

Παράλληλα όμως οι ελληνικές τράπεζες και ιδιαίτερα οι τράπεζες του δημοσίου θα αναγκασθούν να πάρουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε ν' αυξήσουν την κεφαλαιακή τους βάση και να συμμορφωθούν με το ελάχιστο 8% συντελεστή φερεγγυότητας.

Η ανάγκη αύξησης των κεφαλαίων των τραπεζών προϋποθέ-
ται ορισμένες από τις παρακάτω επιλογές:

- Αύξηση της αποδοτικότητας των τραπεζών και των μηχανισμών αξιολόγησης και κατανομής δανείων και λοιπών υπηρεσιών.
- Αύξηση του κεφαλαίου μέσω έκδοσης μετοχών
- Αύξηση κεφαλαίων μέσω άλλων δανειακών οδών οι οποίες θα έχουν υψηλό κόστος
- Αποεπένδυση από ορισμένες συμμετοχές στον μη τραπεζικό τομέα.

Είναι βέβαιο πως ορισμένες τράπεζες θα χρειαστούν να

αντιμετωπίσουν ριζικά το πρόβλημα αυτό.

Οι εγγενείς δυσχέρειες του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος σ' αυτόν τον τομέα είναι τρεις: 1) Ο υψηλός ρυθμός πληθωρισμού που συμβάλλει στη φθίνουσα τάση των κεφαλαιακών πόρων των τραπεζών 2) Η μικρή ρευστότητα αγοράς για την άντληση νέων κεφαλαίων 3) η έλλειψη νέων μορφών τίτλων (μέσων) δανεισμού που χρησιμοποιούνται ήδη σε ευρωπαϊκές τράπεζες π.χ. εξαρτημένα (SUBORDINATED) ή ανανεούμενα (PERPETUAL) δάνεια.

4.1.5. Ο Έλεγχος των Μεγάλων Χρηματοδοτικών Ανοιγμάτων των Τραπεζών

Η σύσταση της επιτροπής για τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα (ΜΧΑ) την οποία υποχρεούνται να υιοθετήσει και η Ελλάδα, επιβάλλει στις ελληνικές τράπεζες να σεβαστούν ορισμένα όρια για τις χρηματοδοτήσεις που χορηγούν σ' ένα πελάτη ή σ' ένα όμιλο συνδεδεμένων πελατών.

Κύριος σκοπός της Σύστασης είναι η αποσβεση της υπερβολικής συγκέντρωσης δανείων σ' έναν ή σε ορισμένους πελάτες, γιατί η ενδεχόμενη αδυναμία καταβολής του δανείου θα δημιουργούσε προβλήματα για μία τράπεζα. Γι αυτό το λόγο καθορίζεται ότι το χρηματοδοτικό άνοιγμα μιας τράπεζας σ' ένα μεμονωμένο πελάτη δεν μπορεί να υπερβεί το 40% των ιδίων κεφαλαίων της ενώ το συνολικό όριο των ΜΧΑ δεν μπορεί να υπερβεί το 800% των ιδίων κεφαλαίων της.

Είναι προφανές ότι ορισμένες μεγάλες δημόσιες ελληνικές τράπεζες έχουν χορηγήσει μεγάλα δάνεια, ιδιαίτερα σε ορισμένες προβληματικές επιχειρήσεις. Αν η σύσταση αυτή εφαρμοσθεί με τα προβλεπόμενα σημερινά όρια ή μεταβληθεί σε νομικά δευσευτική οδηγία, τότε οι τράπεζες με αυτά τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, θα πρέπει να καταβάλουν την απαιτούμενη προσπάθεια για να συμμορφωθούν με τα κοινοτικά δεδομένα.

4.1.6. Ισοδύναμη Μεταχείριση Δημοσίων και Ιδιωτικών Τραπεζών

Ολη η φιλοσοφία της Συνθ. ΕΟΚ αλλά και της κοινοτικής πολιτικής για τον τραπεζικά τομέα, βασίζεται μεταξύ άλλων και στη θεμελιακή αντίληψη της ισοδύναμης μεταχείρισης δημοσίων και ιδιωτικών εταιριών και, κατ' επέκταση, μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών τραπεζών.

Τόσο η πρόσφατη όσο και η παλαιότερη πολιτική της Κοινότητας είναι η εξάλειψη των κρατικών ενισχύσεων που παραβιάζουν κατ' αρχήν της Συνθ. ΕΟΚ. Οι ίδιοι κανόνες του ανταγωνισμού εφαρμόζονται και στις τράπεζες και στους άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς. Για τον ευχερέστερο εντοπισμό ορισμένων ενισχύσεων προς τις δημόσιες τράπεζες, η Επιτροπή υιοθέτησε και εφαρμόζει τη οδηγία για τη διαφάνεια των χρηματοδοτικών σχέσεων μεταξύ του δημοσίου και των δημοσίων πιστωτικών ιδρυμάτων.

Ενδιαφέρουσες είναι και οι προτάσεις της Επιτροπής στην

περίπτωση της καταδίκης του Νόμου 1256/87 που προβλέπει την παρέμβαση των ελληνικών κρατικών τραπεζών στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Πρόκειται για ένα από τα σημεία στα οποία η Κοινότητα είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη και θα παρακολουθήσει μ' ενδιαφέρον τις προσεχείς εξελίξεις.

4.1.7. Η φορολογία των καταθέσεων

Η Επιτροπή πρότεινε την οδηγία που στοχεύει στην επιβολή ενός φόρου επί των τραπεζικών καταθέσεων όλων των κατοίκων της Κοινότητας. Η πρόταση αυτή προκάλεσε ανησυχία στην Ελλάδα όπως και σε ορισμένα άλλα κράτη (Λουξεμβούργο, Γαλλία, Αγγλία) όπου οι καταθέσεις είναι παραδοσιακά αφορολόγητες. Η υιοθέτηση της οδηγίας αποτελεί μόνιμο αίτημα της Γαλλίας και της Ιταλίας οι οποίες - ακριβώς επειδή επιβάλλουν αυστηρή φορολογία των καταθέσεων - φοβούνται ότι με την απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων, μπορεί να παρουσιαστεί μια μαζική εκροή των καταθέσεων τους προς τις χώρες με χαμηλή ή ανύπαρκτη σχετική φορολογία.

Από δημοσιονομική πλευρά, η φορολογία αυτής της μορφής σημαίνει σημαντικές προσόδους για τα κράτη εκείνα που έχουν μεγάλα ελλείματα στον δημόσιο τομέα.

4.2. Η Διάρθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αντιμετωπίζει δύο χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα.

A) Τον ὀλιγοπωλιακό χαρακτήρα, όπου δύο μόνο από τις μεγαλύτερες τράπεζες, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, κατέχουν το 80% - 85% περίπου των καταθέσεων ή χορηγήσεων. Έτσι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα παρουσιάζει έναν από τους μεγαλύτερους βαθμούς συγκέντρωσης (CONCENTRATION) τόσο στην Κοινότητα όσο και σε παγκόσμια κλίμακα.

B) Την εκτεταμένη παρέμβαση του κράτους στον τραπεζικό τομέα εφ' όσον ο κύριος μέτοχος των τραπεζών, που κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος της αγοράς, είναι το δημόσιο. Η κρατική παρέμβαση ενισχύεται με το διορισμό των διοικητικών συμβουλίων και με τις οδηγίες που αφορούν την πιστωτική πολιτική, κ.λ.π. που προέρχονται συνήθως από τις εκάστοτε κυβερνήσεις.

Α. Ο Ολιγοπωλιακός Χαρακτήρας

α) Η πλήρης απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα που θα συντείνει στις μεταβολές της διάρθρωσης του ελληνικού τραπεζοπιστωτικού συστήματος. Είναι εύλογο ότι με την κατάργηση των συναλλαγματικών περιορισμών, τα κεφάλαια θα έχουν την τάση να μετακινηθούν στις τοποθετήσεις εκείνες που είναι πιο προσοδοφόρες, είτε στο εσωτερικό είτε στο εξωτερικό.

Είναι γνωστό ότι η κυριότερη λειτουργία των μεγάλων ελληνικών τραπεζών συνίσταται στη συλλογή των καταθέσεων και στη χορήγηση δανείων. Παράλληλα, διάφοροι λόγοι (θεσμικοί, έλλειψης κινήτρων, νοοτροπίας αποταμιευτών κ.λ.π.) δυσχεραίνουν ακόμα περισσότερο τις τοποθετήσεις στο χρηματιστήριο και σε τίτλους.

Είναι εύλογο ότι αν δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, ένα μεγάλο ποσοστό της <<κύριας ύλης>> των τραπεζικών εργασιών των μεγάλων δημόσιων τραπεζών, δηλαδή οι καταθέσεις, μπορεί να μεταφερθούν σε άλλες τράπεζες είτε ιδιωτικές είτε του εξωτερικού που μπορούν να προσφέρουν επικερδείς ευκαιρίες τοποθέτησης και καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών.

β) Η αύξηση του ανταγωνισμού και η αλλοίωση του ολιγοπωλιακού χαρακτήρα θα προέλθει κυρίως από το γεγονός ότι η τεχνολογία και η εφαρμογή της κοινοτικής τραπεζικής πολιτι-

κής καταλύει τα εμπόδια (γραφειοκρατικά, θεσμικά, κόστους) για την διείσδυση των κοινοτικών τραπεζών και στην ελληνική αγορά.

Βέβαια ο βαθμός και η μορφή της διείσδυσης των κοινοτικών τραπεζών θα εξαρτηθεί και από πολλούς άλλους παράγοντες κυρίως το ήπιο πολιτικό εργασιακό κλίμα και στις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Είναι γνωστό ότι πολλές από τις ξένες τράπεζες υπερτερούν των ελληνικών τραπεζών σε στελέχη και τεχνολογικές επενδύσεις ενώ παράλληλα έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν στην ελληνική αγορά, μετά τη σχετική προσαρμογή, τραπεζικές υπηρεσίες που έχουν ήδη δοκιμαστεί σε άλλα τραπεζικά κέντρα.

Η αύξηση του ανταγωνισμού και η χαλάρωση του ολιγοπωλιακού χαρακτήρα μπορεί να προέλθει και από τον ανταγωνισμό με άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα όπως οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Είναι ενδεχόμενο π.χ. οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις ζωής να προσφέρουν φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που θα προσελκύει τις αποταμιεύσεις οι οποίες - υπό άλλες, παραδοσιακές, συνθήκες - θα κατευθύνονταν προς τις τραπεζικές καταθέσεις. Θα μπορούν π.χ. να προσφέρουν ασφάλιση ζωής συνδυασμένη με παροχή στεγαστικού δανείου.

Ανταγωνισμός παράλληλα μπορεί να προέλθει και από μη τραπεζικές επιχειρήσεις, όπως υπερκαταστήματα λιανοπωλικής πώλησης, τα οποία όπως συμβαίνει και σε πολλές άλλες χώρες της Κοινότητας μπορεί να προωθούν μια σειρά τραπεζικών ή άλλων χρηματοδοτικών υπηρεσιών, π.χ. πιστωτικές κάρτες, ασφαλιστικά συμβόλαια, κ.λ.π.

Οι παραπάνω παράγοντες μαζί με μια σειρά άλλων παραμέτρων που θα επιβάλει η κοινοτική πολιτική (επάρκεια κεφαλαίων, μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, περιορισμός των συμμετοχών των τραπεζών σε μη τραπεζικές επιχειρήσεις), θα δημιουργήσει τεράστιες πιέσεις που θα συντείνουν στη μεταβολή της τωρινής διάρθρωσης της τραπεζικής αγοράς. Είναι π.χ. ενδεχόμενο μερικές από τις μεγάλες κρατικές τράπεζες να παραιτηθούν από κάποιες συμμετοχές. Υπάρχει επίσης το ενδεχόμενο της συγχώνευσης μικρότερων τραπεζών ή της συμμετοχής ξένων τραπεζών σε ελληνικές. Το μέγεθος μιας τραπεζας δεν είναι a PRIORI ένας καθοριστικός παράγοντας ανταγωνισμού και επιβίωσης π.χ. τράπεζες που στα πλαίσια μιας εγχώριας αγοράς είναι μεγάλων διαστάσεων στα πλαίσια της ενοποιημένης αγοράς μεταβάλλονται σε τράπεζες μικρομεσαίου μεγέθους.

Β. Η Παρέμβαση του Δημοσίου στον Τραπεζικό Τομέα

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο δημόσιος τραπεζικός τομέας εκφράζει πιο εύγλωττα από οποιονδήποτε άλλον οικονομικό τομέα τα κύρια διαρθρωτικά προβλήματα της οικονομίας μας. Στη χώρα μας χρησιμοποιείται πρωτίστως ως ο κύριος μοχλός της οικονομικής πολιτικής οποιασδήποτε κυβέρνησης. Παράλληλα όμως με τις αθρόες προσλήψεις ήταν και το κυριότερο

μέσο διενόκλυνσης κομματικών σκοπιμοτήτων. Ο διορισμός των διοικήσεων των τραπεζών στάθηκε πάντα η πάγια πολιτική κάθε κυβέρνησης. Η ανάληψη του βάρους των λεγόμενων, προβληματικών επιχειρήσεων - κυρίως, από το δημόσιο τραπεζικό τομέα - επιβάρυνε ακόμα περισσότερο το ρόλο του τα τελευταία χρόνια. Το κρισιμότερο ερώτημα είναι εάν το τραπεζικό σύστημα θα συνεχίσει να τροφοδοτεί τα ελλείματα του δημοσίου.

Ο ρόλος του δημοσίου απέναντι στον τραπεζικό τομέα είναι οπωσδήποτε ο πλέον αστάθμητος παράγοντας.

Κρίσιμης σημασίας παραμένει πάντα το θέμα της στάσης απέναντι στην απελευθέρωση της κίνησης των κεφαλαίων που σε τελευταία ανάλυση είναι θέμα πολιτικής απόφασης. Είναι γνωστό και αποδεικνύεται από την ελληνική εμπειρία ότι οι περιορισμοί στην κίνηση των κεφαλαίων έχουν πολλά αρνητικά αποτελέσματα και μπορούν να δημιουργήσουν μια σειρά διαταράξεων του ανταγωνισμού.

Η απελευθέρωση των κεφαλαίων θα κρίνει οπωσδήποτε τις αντοχές της ελληνικής οικονομίας εφ' όσον θα αποτελέσει τη καθοριστική δοκιμασία. Παράλληλα όμως θα είναι και η λυδία λίθος των εξελίξεων που αφορούν το ρόλο του δημοσίου και του δημοσίου τραπεζικού τομέα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π Ε Μ Π Τ Ο

ΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

5.1. Οι Στρατηγικές Επιλογές των Ελληνικών Τραπεζών

Η αύξηση του ανταγωνισμού στην εγχώρια αγορά και η προοπτική της ανοικτής κοινοτικής αγοράς, απαιτούν έγκαιρη απάντηση σε μια σειρά στρατηγικών διλημάτων. Είναι εύλογο ότι ούτε η ανάλυση ούτε η προσέγγιση μπορεί να είναι η ίδια για ολόκληρο το φάσμα των ελληνικών τραπεζών. Έτσι οι ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να επιλέξουν μεταξύ:

5.1. Α) Τραπεζα Γενικών Συναλλαγών ή Ειδικευμένα Πιστωτικά Ιδρύματα

Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια στα περισσότερα τραπεζικά συστήματα παρατηρείται η τάση της <<από - εξειδίκευσης>> (DESPERIALISATION) των τραπεζικών εργασιών ή η τάση προς την λεγόμενη <<τράπεζα γενικών συναλλαγών>>

(UNIVERSAL BANK) δηλαδή τράπεζα που προσφέρει ένα ευρύτατο φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (τραπεζικών) και υπηρεσιών σε τίτλους.

Το θέμα της επιλογής είναι πιο έντονο σε τραπεζικά συστήματα που γνωρίζουν τον παραδοσιακό και νομοθετικό διαχωρισμό μεταξύ εμπορικών τραπεζών και τραπεζών επενδύσεων, όπως των ΗΠΑ στα οποία οι κλασσικές εμπορικές τράπεζες θέλουν να διεισδύσουν στις εργασίες σε τίτλους.

Ο τύπος της τράπεζας <<γενικών συναλλαγών>> έχει υιοθετηθεί από πολλές τράπεζες ορισμένων χωρών, π.χ. Ελβετία, γιατί προσφέρει το πλεονέκτημα της σύναψης μιας διαρκούς σχέσης μεταξύ των πελατών. Η επιλογή επίσης πωλήσεων μεγάλου φάσματος υπηρεσιών, που προσφέρει, ενισχύει την καθαρή αξία της πελατειακής σχέσης. Έτσι, εφ' όσον οι τράπεζες αυτού του τύπου έχουν ευρεία βάση κερδών είναι επόμενο ότι θα έχουν και μεγαλύτερη σταθερότητα κερδών.

Το θέμα της επιλογής μεταξύ μιας τράπεζας γενικών συναλλαγών και των ειδικευμένων πιστωτικών ιδρυμάτων, έχει ευρύτερες επιπτώσεις για τις τράπεζες και τις αρμόδιες αρχές αρκετών ευρωπαϊκών χωρών, π.χ. τα ταχυδρομικά ταμιευτήρια θα πρέπει να περιορισθούν στην παροχή των παραδοσιακών υπηρεσιών (συλλογή καταθέσεων αποταμιευτών) ή θα πρέπει να διευρύνουν τις υπηρεσίες τους προσεγγίζοντας περισσότερο στις υπηρεσίες των εμπορικών τραπεζών.

Μπορεί να λεχθεί ότι τα χρηματοδοτικά ιδρύματα που θα συνεχίσουν να προσφέρουν εξειδικευμένες υπηρεσίες, θα δια-

τηρήσουν και, ενδεχομένως θα βελτιώσουν τη θέση που κατέχουν στην αγορά υπό τη βασική προϋπόθεση ότι θα πραγματοποιήσουν έγκαιρα τις σωστές επιλογές. Οι ειδικευμένες τράπεζες όπως και τ' άλλα εξειδικευμένα χρηματοδοτικά ιδρύματα, διαθέτουν ορισμένα συγκριτικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις μεγάλες τράπεζες, τις ειδικές πελατειακές σχέσεις μεταξύ τοπικών τραπεζών και μικρών επιχειρήσεων ή διαθέτουν ειδικές γνώσεις ορισμένων αγορών ή ορισμένων οικονομικών κλάδων (ενέργεια, ναυτιλία).

Εξίσου σημαντικό στοιχείο που θα αποβεί σε όφελος τους είναι η τάση <<προσωποποίησης>> των τραπεζικών και χρηματοδοτικών υπηρεσιών που μπορούν συνήθως να προσφέρουν οι εξειδικευμένες τράπεζες. Από την άλλη πλευρά, φαίνεται πως μόνο ορισμένες μεγάλες τράπεζες (MEGABANKS) θα επικρατήσουν σε κάθε εθνική αγορά και φυσικά και στην ευρωπαϊκή αγορά.

5.1. Β) Συμμαχίες με Ελληνικές ή Ξένες Τράπεζες

Εκτός από την αύξηση των αποδοτικότητας των ελληνικών τραπεζών, μπορεί να υπάρχει κάποια εναλλακτική επιλογή στη σύναψη φιλικών συμμαχιών είτε μεταξύ τους είτε (και αυτό είναι το πιο ενδεχόμενο) με ξένες τράπεζες ή άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα. Η προσέγγιση αυτή επιβάλλεται, σε μεγάλο βαθμό, από το άνοιγμα των τραπεζικών αγορών στην Κοινότητα και από την ανάγκη εξασφάλισης μεγάλων εταίρων χάρη στους οποίους μια τράπεζα θα μπορέσει να αποκτήσει πρόσβαση στο

δίκτυο διανομής ή την απαραίτητη τεχνογνωσία, όσον αφορά την παροχή νέων υπηρεσιών ή το συνδιασμό των ήδη προσφερομένων, ή θα μπορέσει να ειδικευθεί σε ορισμένους μόνο τομείς της αγοράς.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η συνεργασία μεταξύ ελληνικών και ξένων τραπεζών πραγματοποιείται εδώ και μερικά χρόνια, ιδιαίτερα στον τομέα των πιστωτικών καρτών και είναι φυσικό ότι θα ενταθεί. Η συνεργασία αυτή μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντική στον τομέα των τεχνολογιών και των συστημάτων πληρωμών.

5.1. Γ) Το Μέγεθος των Τραπεζών

Το μέγεθος των μεγάλων, τουλάχιστον ελληνικών τραπεζών είναι σημαντικό μέσα στα πλαίσια των εγχώριας αγοράς χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η σημασία τους θα είναι η ίδια συγκρινόμενη τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές.

Ένα από τα κύρια στρατηγικά διλήμματα των αμέσως επόμενων ετών, θα είναι η θέση αυτών των τραπεζών οι οποίες είναι αναγκασμένες να περικόψουν οτιδήποτε δαπάνες επιβαρύνουν το κόστος των προσφερομένων τραπεζικών υπηρεσιών. Θα πρέπει ή να προσφύγουν σε συγχωνεύσεις ή να παραμείνουν ως βρίσκονται.

Το ερώτημα φαίνεται να απασχολεί προς το παρόν τη σχέση και την οργανωτική δομή της Εμπορικής Τράπεζας ως προς την Ιονική.

Όμως δεν αποκλείεται ορισμένες ελληνικές ιδιωτικές, τράπεζες να επιδιώξουν τη συμμετοχή άλλων, κοινοτικών ή μη, τραπεζών στο κεφάλαιό τους. Είναι γνωστό ότι δε ορισμένες περιπτώσεις η συμμετοχή αυτή πραγματοποιήθηκε (π.χ. Τράπεζα Πίστεως) και αποδείχθηκε επιτυχής.

5.1. Δλ Οι Τράπεζες και οι Ασφαλιστικές Επιχειρήσεις

Η διεύθυνση των τραπεζών στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις είναι ένα φαινόμενο που αναπτύσσεται με έντονο ρυθμό τις τελευταίες δεκαετίες. Οι τραπεζικός και ο ασφαλιστικός τομέας παρουσιάζουν το φαινόμενο μιας σχεδόν φυσικής γειτνίασης. Απευθύνονται και οι δύο στον καταναλωτή υπό μορφή προϊόντων υπηρεσιών.

Παράλληλα η ασφάλιση προσφέρει μεγαλύτερα κέρδη με λιγότερα στοιχεία ενεργητικού απ' ό τι ο τραπεζικός τομέας. Τέλος η ασφάλιση - και ιδιαίτερα η προσωπική - απευθύνεται στον καταναλωτή ακριβώς όπως και η προσφορά τραπεζικών υπηρεσιών μ'αλλα λόγια υπηρεσίες προϋποθέτουν παρόμοιο τύπο προώθησης και επαφών.

Οι δύο αυτοί τομείς προϋποθέτουν παρόμοιες επιχειρησιακές λειτουργίες και ικανότητες παροχής όπως:

- Κατανόηση των αναγκών του πελάτη, εκτίμηση του αναλαμβανόμενου κινδύνου, ανάπτυξη των κατάλληλων υπηρεσιών και λύσεις για την αντιμετώπιση των αναγκών και την κάλυψη

κινδύνων.

- Διαχείριση και επένδυση των χρηματοοικονομικών πόρων. Η συνεχής επένδυση των μεγάλων RASH FLOWS, που σωροεύει ο ασφαλιστικός τομέας λόγω των πρακτικών διατήρησης αποθεματικών, είναι καίριας σημασίας.

- Διαδικασίες που αφορούν τη ροή χαρτιών και ηλεκτρονικών διαδικασιών που αφορούν ένα συμβόλαιο, δάνειο, εμπορία τίτλων, καταβολή τόκων, ασφαλίσεων και σχετικές πληροφορίες.

- Διαχείριση των στοιχείων του παθητικού. Η ουσιαστική διαφορά που υπάρχει μεταξύ των δύο τομέων, αφορά το βαθμό πιθανότητας ή πρόβλεψης των γεγονότων τα οποία επιφέρουν την ανάγκη καταβολής, π.χ. ασφαλιστική αποζημίωση, έκπτωση τραπεζικής εγγύησης.

- Τέλος, υπάρχουν συναφείς υποχρεώσεις τήρησης κανόνων π.χ. για τις τράπεζες η επάρκεια κεφαλαίων και για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, τα αποθεματικά.

Πιο συγκεκριμένα η κοινοτική νομοθεσία που αφορά τις τράπεζες και τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις καθιστά υποχρεωτικό το διαχωρισμό μεταξύ των εταιριών αυτών στο επίπεδο της παραγωγής. Σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, η παραγωγή της ασφάλισης (ανάληψη ασφαλιστικών κινδύνων) πρέπει να πραγματοποιείται μόνο από ασφαλιστικές επιχειρήσεις και όχι από τράπεζες. Όμως οι ρυθμίσεις αυτές δεν απαγορεύουν σε μία τράπεζα να προσφέρει, μέσω του δικτύου των υποκαταστημάτων της, ασφαλιστικά συμβόλαια.

Ιδιαίτερα, η σχέση μεταξύ δημόσιων τραπεζών και ασφαλιστικών επιχειρήσεων θα πρέπει να μετατραπεί από σχέση εφησυχασμού σε δυναμική συνεργασία όπου π.χ. οι τράπεζες, χωρίς τις γνωστές παράνομες και εκβιαστικές παρεμβάσεις, θα μπορούν να προσφέρουν στην πελατεία τους πραγματικά ανταγωνιστική ασφαλιστική υπηρεσία μιας ή περισσότερων ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

5.1. Ε) Η Διεθνής Φιλοδοξία των Ελληνικών Τραπεζών

Η επιβίωση σε μια ανοιχτή τραπεζική αγορά, σημαίνει αφ ενός μεν ότι οι ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να μπορούν να δώσουν με επιτυχία τη μάχη στην εγχώρια αγορά και αφ'ετέρου ότι πρέπει να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στις αγορές άλλων κοινοτικών χωρών.

Η <<διεθνής φιλοδοξία>> - κυρίως των δημοσίων ελληνικών τραπεζών - υπήρχε μέχρι σήμερα αρκετά περιορισμένη. Ορισμένες δημόσιες ελληνικές τράπεζες εγκαταστάθηκαν σε χώρες όπου υπήρξε σημαντικός αριθμός μεταναστών. Έτσι έχουν εγκαταστήσει θυγατρικές ή και υποκαταστήματα στις ΗΠΑ όπου υπάρχει μια ενδιαφέρουσα εθνική αγορά π.χ. η Εθνική Τράπεζα έχει τη θυγατρική της ATLANTIC BANK, στην πολιτεία της Νέας Υόρκης.

Στα πλαίσια της Κοινότητας η Γερμανία παρουσιάζει την πιο σημαντική αγορά μεταναστών και γι'αυτό το λόγο ορισμένες ελληνικές τράπεζες όπως: η Εθνική, η Εμπορική, η Κτημα-

τική, έχουν εγκατασταθεί εδώ και αρκετά χρόνια εκεί με σκοπό να εξυπηρετήσουν κυρίως τις ανάγκες της ελληνικής πελατείας.

Η τραπεζική πολιτική της Κοινότητας προσφέρει νέες δυνατότητες για τις ελληνικές τράπεζες που θα θελήσουν να εκμεταλλευθούν τα πλεονεκτήματα της ενιαίας τραπεζικής άδειας. Από τη στιγμή που μία ελληνική τράπεζα έχει εντοπίσει μια ενδιαφέρουσα αγορά σε ένα άλλο κράτος - μέλος μπορεί είτε να εγκαταστήσει ένα υποκατάστημα είτε να παράσχει τις υπηρεσίες της χωρίς φυσική εγκατάσταση είτε, βέβαια, να συνάψει διάφορες μορφές συνεργασίας με εγχώριες τράπεζες.

Τα ευεργετήματα όμως της ενιαίας τραπεζικής άδειας μπορούν να εκμεταλλευθούν όχι μόνο οι τράπεζες αλλά και οι θυγατρικές τους που είναι χρηματοδοτικά ιδρύματα π.χ. εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης που ελέγχονται τουλάχιστον κατά 90% από τη μητρική τράπεζα και υπόκεινται σ'ενοποιημένη εποπτεία).

5.1. ΣΤ) Ιδιωτικοποίηση

Σύμφωνα με το αγγλικό ή το γαλλικό πρότυπο της ιδιωτικοποίησης, θα μπορούσαν ορισμένα τμήματα ή και ολόκληρες τράπεζες να περάσουν υπό τον έλεγχο μεγάλου αριθμού μετόχων. Πρόκειται για μια βαθύτατα πολιτική επιλογή η οποία θα πρέπει να λάβει υπόψη πολλές παραμέτρους.

Συνήθως σ' αυτή τη περίπτωση οι κυβερνήσεις (όπως η γαλλική) φροντίζουν να έχουν τον έλεγχο με τη διατήρηση μεγάλου πακέτου μετοχών και συγχρόνως να προσφέρουν στους επενδυτές, θεσμικούς ή μεμονωμένους, ένα μεγάλο μέρος των μετοχών τους.

Βέβαια η πρόσφατη εμπειρία των ιδιωτικοποιήσεων έχει αποδείξει ότι σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσουν μια εξ' ορισμού λύση του προβλήματος της διαχείρισης και λειτουργίας των δημοσίων επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των τραπεζών. Χρειάζεται συστηματική μελέτη αφ' ενός μεν της κάθε επιχείρησης χωριστά και αφ' ετέρου των συγκεκριμένων οικονομικών συνθηκών κάθε χώρας και παράλληλα της διεθνούς οικονομικής συγκυρίας. Βέβαια έχει γίνει πλέον συνείδηση στην πλειονότητα των περισσότερων ευρωπαϊκών και άλλων κρατών, ότι ο τραπεζικός τομέας, εκτός από ελάχιστες περιπτώσεις, θα πρέπει να λειτουργεί βάσει ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων.

Η έκδοση μετοχών των τραπεζών στο ευρύτερο κοινό μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα πρώτο ότι το κράτος αποκομίζει πόρους που είναι ιδιαίτερα χρήσιμοι σε περίπτωση που υπάρχουν δημοσιονομικά ελλείματα. Δεύτερον καθιστά συμμετόχο σε μια ευρύτερη προσπάθεια εξυγίανσης και ειλογίκευσης το ευρύτερο κοινό, δηλαδή τον κάθε πολίτη, τον κάθε αποταμιευτή. Πρόκειται για το <<λαϊκό καπιταλισμό>> που προώθησαν τα τελευταία χρόνια ορισμένες φιλελεύθερες κυβερνήσεις. Τρίτον αναγκάζει τις ίδιες τις επιχειρήσεις,

και ιδιαίτερα τις τράπεζες, να βελτιώσουν την απόδοσή τους και να γίνουν ανταγωνιστικές, τόσο σε εθνική όσο και σε διεθνή κλίμακα.

Η τράπεζα που θα γίνει αντικείμενο ιδιωτικοποίησης θα πρέπει να έχει προοπτικές ανάπτυξης ώστε να προσελκύει τους επενδυτές. Μεγάλο ρόλο διαδραματίζει οπωσδήποτε το βάθος της αγοράς στην οποία θ'απευθυνθεί η έκδοση μετοχών.

5.1. Ζ) Η Ελλάδα ως Χρηματοπιστωτικό Κέντρο Μεγάλης Περιφερειακής Εμβέλειας

Είναι προφανές ότι η ικανοποίηση των αναγκών της εγχώριας οικονομίας θα πρέπει να προέχει σε κάθε χρηματοπιστωτικό κέντρο.

Η χάραξη της στρατηγικής για την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού χρηματοοικονομικού συστήματος, θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη, όχι μόνο τις άμεσα ορατές αλλά και τις μελλοντικές παραμέτρους ενός αυξανόμενου ανταγωνισμού στο χώρο της μεσογειακής λεκάνης και ιδιαίτερα της γειτονικής Τουρκίας η οποία έχει ήδη πραγματοποιήσει σημαντικά βήματα για την απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού της συστήματος. Δεν θα πρέπει να λησμονείται ότι ένα σύγχρονο τραπεζικό σύστημα αποτελεί μια από τις βασικές παραμέτρους προσέλκυσης ξένων επενδυτών.

Το άνοιγμα της Κοινοτικής τραπεζικής αγοράς αναπόφευκτα παρουσιάζει μια ιδιαίτερη πρόσκληση για το ελληνικό τραπε-

ζικό σύστημα που θα πρέπει να καταβάλει προσπάθειες για τη δημιουργία ενός κλίματος ευνοϊκού για την προσέλκυση τραπεζικών εργασιών. Είναι πολλοί οι παράγοντες που θα κρίνουν τη τύχη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, όπως το ευρύτερο πολιτικό και οικονομικό κλίμα, το ρυθμιστικό πλαίσιο, ο βαθμός παρέμβασης του κράτους στις τραπεζικές εργασίες, ο ρόλος που θα διαδραματίσουν οι εργαζόμενοι, η ικανότητα του συστήματος να εξασφαλίσει ικανούς MANAGERS με διεθνή εμπειρία, η σύγχρονη τεχνολογία, οι τηλεπικοινωνίες, το χρηματιστήριο.

1. Οι Προϋποθέσεις

Πολλοί ιστορικοί και άλλοι παράγοντες δεν επιτρέπουν στην Αθήνα να γίνει χρηματοπιστωτικό κέντρο που θα μπορέσει να ανταγωνισθεί π.χ. το Λονδίνο ή το Παρίσι. Παράλληλα όμως τίποτα δεν αποκλείει ότι η Αθήνα ή η Θεσσαλονική δευ θα μπορούσαν να γίνουν τραπεζικά κέντρα μεγάλης περιφερειακής εμβέλειας, ως προς τη Μεσόγειο ή τα Βαλκάνια. Για να επιτευχθεί αυτό ορισμένες από τις προαναφερθείσες σημαντικές υποδομές είναι απαραίτητες γιατί υπάρχουν μερικά βασικά χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν ένα χρηματοπιστωτικό κέντρο με διεθνείς φιλοδοξίες όπως:

- Το χρηματοπιστωτικό κέντρο θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ελευθερία εισόδου και εξόδου και κεφαλαίων και των αποδόσεών τους.

- Οι επενδύσεις, οι αποεπενδύσεις και η χρηματοδότηση θα πρέπει να ενθαρρύνονται από την παρουσία ιδρυμάτων ευρέου φάσματος και διαφορετικών τύπων που θα παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες, όπως χρηματοδότηση εμπορίου και άλλων προγραμμάτων διαχείρισης κεφαλαίων - έκδοση, έγγραφη, τοποθέτηση και εμπορία τίτλων, συγχωνεύσεις κ.λ.π.

- Τα εθνικά και τα ξένα ιδρύματα θα πρέπει να απολαμβάνουν ισοδύναμους όρους ανταγωνισμού με τις εγχώριες τράπεζες.

- Η είσοδος νέων τραπεζών και επιχειρήσεων θα πρέπει να γίνεται ευνοϊκά αποδεκτή πράγμα που σημαίνει εξομάλυνση των συνηθισμένων (και συχνά άσκοπων) γραφειοκρατικών διαδικασιών και πνεύμα κατανόησης εκ μέρους των εργαζομένων.

- Η ευρύτερη οικονομική φιλοσοφία και πολιτική πρέπει να εκφράζονται σ' ένα φιλελεύθερο και ευέλικτο θεσμικό πλαίσιο που θα καθορίζει τους κανόνες βάσει των οποίων επιχειρήσεις τράπεζες, και άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα θα μπορούν να αναπτύξουν ελεύθερα τις δραστηριότητες τους.

- Τέλος πρέπει να υπάρχει αυστηρή τήρηση της νομοθεσίας που προστατεύει τους καταθέτες επενδυτές και τη διαφάνεια της αγοράς. Είναι φανερό ότι με τη διεθνοποίηση των τραπεζικών και χρηματιστηριακών αγορών αυξάνεται η ενίσχυση και εφαρμογή των κανόνων εποπτείας, π.χ. επάρκεια κεφαλαίων των τραπεζών και χρηματιστηριακών εταιριών, σύστημα εγγύησης των καταθέσεων και κανόνες που αποτρέπουν την κατάργηση προνομιακών πληροφοριών (INSIDER TRADING) στο χρηματιστή-

ριο. Η διαφάνεια της τραπεζικής και χρηματιστηριακής αγοράς αυξάνει την έλξη ενός χρηματοπιστωτικού κέντρου όταν οι παράγοντες ξέρουν ότι γίνονται σεβαστοί οι κανόνες του παιχνιδιού.

5.2. Οι Επιβαλλόμενες Επιλογές των Ελληνικών Τραπεζών

Είναι αυτονόητο ότι οι επιβαλλόμενες επιλογές των ελληνικών τραπεζών δεν μπορεί σε μια περίπτωση να είναι οι ίδιες για όλες τις τράπεζες εφ' όσον οι τράπεζες θα πρέπει να εντοπίσουν προσοδοφόρες αγορές ανάλογα με τα υπάρχοντα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα. Ορισμένοι παράμετροι των επιλογών αυτών που αποτελούν κοινό παρονομαστή μεταξύ των τραπεζών είναι:

- α) Η ικανοποίηση των αναγκών της πελατείας
- β) Η αύξηση της αποδοτικότητας
- γ) Η επαρκής στελέχωση των τραπεζών
- δ) Οι αναγκαίες επενδύσεις σε τεχνολογία
- ε) Η βελτίωση των συστημάτων ελέγχου των κινδύνων

5.2.Α) Η ικανοποίηση των αναγκών της πελατείας

Απαράβατο όριο επιβίωσης και επιτυχίας κάθε επιχείρησης αποτελεί ο έγκαιρος εντοπισμός και η ικανοποιητική κάλυψη

των αναγκών της πελατείας. Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός, η διεύρυνση νέων κοινοτικών τραπεζών στην εγχώρια αγορά και η προσφορά νέου φάσματος υπηρεσιών θα αναγκάσει, τις ελληνικές τράπεζες, να καταβάλουν μια συστηματική προσπάθεια καλύτερης ικανοποίησης των αναγκών της πελατείας προς την οποία θα ανοίγονται ευρύτερες επιλογές.

Εχει γίνει αποδεικτό ότι η αύξηση του εισοδήματος και η καλύτερη πληροφόρηση των καταβαλωτών θα συντείνουν στη μεταβολή και στην αύξηση των απαιτήσεων της πελατείας.

Βέβαια οι ξένες τράπεζες που θα έχουν ως στόχο την ελληνική αγορά, θα πρέπει να προσαρμόσουν τις υπηρεσίες τους στις απαιτήσεις των Ελλήνων καταναλωτών. Γιατί, μολονότι με την ολοκλήρωση της ενιαίας τραπεζικής αγοράς θα εξαλειφθούν τα σημαντικότερα θεσμικά εμπόδια, εξακολουθούν να παραμένουν πάντα μερικά φυσικά εμπόδια για τη πρόσπελαση μιας εγχώριας αγοράς. Σε αυτά κατατάσσονται η γλώσσα, η πολιτιστική πρόοδος. Οι εγχώριες καταναλωτικές συνήθειες τις οποίες, κωτά τειμήριο, γνωρίζουν καλύτερα οι εγχώριες τράπεζες.

Στις περισσότερες κοινοτικές αγορές και σε μεγαλύτερο βαθμό στην Ελλάδα - οι εγχώριες τράπεζες διαθέτουν εκτεταμένο δίκτυο τραπεζικών υποκαταστημάτων που καλύπτουν περιοχές στις οποίες δεν μπορούν ή δεν έχουν ενδιαφέρον να διεισδύσουν οι ξένες τράπεζες. Τουλάχιστον για την παροχή λιανοπωλικών τραπεζικών υπηρεσιών αυτό συνιστά ένα παράγοντα που οι ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να εκμεταλλευθούν

για να διατηρησουν τα μερίδια της αγοράς τους. Είναι όμως ευρύτερα αποδεικτό ότι υπάρχει ακόμη ανάγκη και νέων υποκαταστημάτων σε περιοχές όπου οι ανάγκες της πελατείας δεν καλύπτονται επαρκώς.

5.2.Β) Η Αύξηση της Αποδοτικότητας των Τραπεζών

Η αύξηση της αποδοτικότητας των ελληνικών τραπεζών προσκρούει σε πολλά εμπόδια μεταξύ των οποίων και το υψηλό λειτουργικό κόστος που απαιτούν ιδιαίτερα οι δημόσιες τράπεζες, λόγω του πολυπληθούς προσωπικού. Οι μεγάλες κρατικές τράπεζες δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως πρόσφορα μέσα ικανοποίησης των κομματικών αναγκών της εκάστοτε κυβέρνησης.

Παράλληλα το αυξανόμενο ποσοστό αποθεματικών που υποχρεούνται να καταθέτουν όλες οι τράπεζες στην Τράπεζα της Ελλάδος επιβαρύνει ακόμα περισσότερο την ήδη χαμηλή αποδοτικότητά τους.

Επίσης ο αυξανόμενος ανταγωνισμός που θα προέλθει από άλλες κοινοτικές τράπεζες ή χρηματοδοτικά ιδρύματα ενδέχεται να συρρικνώσει το τωρινό μερίδιο της αγοράς των ελληνικών τραπεζών.

Άλλος λόγος που καθιστά αναπόφευκτη την αύξηση της αποδοτικότητας των ελληνικών τραπεζών είναι ότι η εφαρμογή των οδηγιών που αφορούν την επάρκεια των κεφαλαίων των τραπεζών (ίδια κεφάλαια και συντελεστή φερεγγυότητας), αποτελεί παράγοντα - κλειδί για την επιβίωση των ελληνικών τραπεζών

σε μια ανοιχτή και ανταγωνιστική τραπεζική αγορά.

Μ' άλλα λόγια το νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον επιβάλλει και στις ελληνικές τράπεζες - και ιδιαίτερα στις δημόσιες - εκλογίκευση και πειθαρχία στη διαχείριση των χρηματοοικονομικών πόρων τους. Ένα από τα κρίσιμα διλήμματα που θα έχουν να αντιμετωπίσουν θα είναι η προσέγγισή τους απέναντι στις προβληματικές επιχειρήσεις των οποίων τα βάζα έχουν επιφορτισθεί.

5.2.Γ) Η Επαρκής Στελέχωση των Τραπεζών

Μία από τις <<αχίλλειες πτέρνες>> του ελληνικού τραπεζικού συστήματος είναι η έλλειψη στελεχών (MANAGERS) υψηλής στάθμης εφάμιλλων εκείνων που διαθέτουν οι τράπεζες των άλλων κοινοτικών κρατών με τις οποίες οι ελληνικές θα πρέπει να συναγωνισθούν.

Ο δημόσιος κυρίως χαρακτήρας, των μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών, τις εμποδίζει - τουλάχιστο προς το παρόν - να αναπτύξουν εκείνα τα στοιχεία που απαιτεί το νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Οι πάντες συμφωνούν ότι οι δημόσιες τράπεζες δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο ικανοποίησης των κομματικών αναγκών της κάθε κυβέρνησης, ιδιαίτερα με τις αθρόες προσλήψεις που δεν συντελούν πάντα σύμφωνα με τα επαγγελματικά εχέγγυα που διαθέτουν συνήθως τα διευθυντικά στελέχη των ιδιωτικών τραπεζών.

Στο τομέα της στελέχωσης θα πρέπει να ενταθεί η προσπάθεια των ελληνικών τραπεζών αφ' ενός μεν να προσελκύσουν διευθυντικά στελέχη με διεθνή εμπειρία και αφ' ετέρου να ενισχύσουν την εκπαίδευση και μόνιμη επιμόρφωση των άλλων στελεχών. Κρίσιμα θέματα θα είναι η αυξημένη συμμετοχή των στελεχών στη λήψη αποφάσεων και παράλληλα, η αποκέντρωση λήψης αποφάσεων.

Τα θέματα των εργαζομένων στις τράπεζες δεν διαφέρουν από εκείνα των εργαζομένων σε άλλους οικονομικούς τομείς που θα είναι επίσης εκτεθειμένοι στον κοινοτικό ανταγωνισμό. Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να υπάρχει κοινή αντιμετώπιση στα πλαίσια της ενιαίας τραπεζικής αγοράς.

5.2.Δ) Η Επένδυση των Τραπεζών σε Νέες Τεχνολογίες

Ενας από τους στρατηγικούς παράγοντες της επιβίωσης των τραπεζών είναι η σωστή τεχνολογική επένδυση. Η εισαγωγή της τεχνολογίας στον τραπεζικό τομέα αποτελεί μια παράμετρο που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής από τις ελληνικές τράπεζες. Γιατί από αυτή θα εξαρτηθεί το εύρος, η ποιότητα και η τιμή των υπηρεσιών που θα προσφέρουν.

Η επένδυση σε κατάλληλη τεχνολογία αποτελεί μια στρατηγική απόφαση η οποία συνήθως συνεπάγεται μεγάλο κόστος. Αν και ορισμένες ελληνικές τράπεζες έχουν κάνει σημαντικά βήματα για τον εξοπλισμό τους σε σύγχρονες τεχνολογίες, παραμένουν ακόμη μεγάλα περιθώρια βελτίωσης στις περισσότε-

ρες ελληνικές τράπεζες.

5.2.Ε) Βελτίωση Συστημάτων Ελέγχου των Κινδύνων

Κάτω από τη πίεση του ανταγωνισμού είναι ενδεχόμενο τα διευθυντικά στελέχη των τραπεζών να τείνουν να αναλαμβάνουν μεγαλύτερους κινδύνους για τις τράπεζές τους απ' ό,τι συμβαίνει μέχρι σήμερα. Γι' αυτό το λόγο θα χρειασθούν συστήματα που θα προειδοποιούν και θα αποτρέπουν τους κινδύνους έγκαιρα.

5.3. Διεθνής Επέκταση των Ελληνικών Τραπεζών

Η ενιαία κοινοτική χρηματοπιστωτική αγορά, οι εξελίξεις και ανακατατάξεις στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στην Βαλκανική, θέτουν επιτακτικά και το θέμα της επέκτασης και αναβάθμισης της παρουσίας των Ελλήνων Τραπεζών στη διεθνή αγορά. Μέχρι σήμερα οι ελληνικές τράπεζες έχουν παρουσία. Βασικά σε χώρες που υπάρχει έντονο το ελληνικό στοιχείο, κυρίως για την προσέλκυση καταθέσεων των μεταναστών. Πρόσφατα μόνο υπήρξε, ενδιαφέρον των ελληνικών τραπεζών για τις γειτονικές χώρες.

Στόχος πρέπει να είναι η παρουσία των ελληνικών τραπεζών στις χώρες με τις οποίες υπάρχουν ή μπορούν να δημιουργη-

θούν έντονες εμπορικές συναλλαγές. Στη κατεύθυνση αυτή, και λόγω του μικρού μεγέθους των ελληνικών τραπεζών, μπορούν να βοηθηθούν με συμμαχίες τοπικών τραπεζών για αμοιβαία χρήση του δικτύου ώστε να προσφέρουν πλήρεις υπηρεσίες σε Έλληνες Εξαγωγές και Επενδυτές.

Χώρες στις οποίες οι ελληνικές τράπεζες έχουν εγκαταστήσει υποκαταστήματα ή γραφεί αντιπροσωπείες.

ΕΘΝΙΚΗ	Αγγλία, Γερμανία, Βέλγιο, Ολλανδία, Κύπρο, ΗΠΑ, Αιγυπτο, Αυστραλία, Μπαχρείν, Ρωσία και υπό ίδρυση στην Αλβανία.
ΕΜΠΟΡΙΚΗ	Γερμανία (μέσω θυγατρικής) Αγγλία, Κύπρο
ΙΟΝΙΚΗ	Αγγλία, Βέλγιο, Γερμανία, Βουλγαρία
ΑΓΡΟΤΙΚΗ	Γερμανία, ΗΠΑ, Αυσταλία, Βουλγαρία
ΠΙΣΤΕΩΣ	Αγγλία, Βουλγαρία, Ρουμανία
ΕΡΓΑΣΙΑΣ	Αγγλία
ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ	Γερμανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Σουηδία ΗΠΑ, Καναδά, Αυστραλία
ΜΑΚ. - ΘΡΑΚΗΣ	Γερμανία και Βουλγαρία
ΚΡΗΤΗΣ	Αγγλία
ΧΙΟΣ	Βουλγαρία
ΕΓΝΑΤΙΑ	Βουλγαρία

5.4. Η Ζήτηση των Τραπεζικών Υπηρεσιών και ο Έλληνας Καταναλωτής

Είναι ευρύτερα αποδεικτό ότι τα οφέλη που θα αποκομίσει ο καταναλωτής με την ολοκλήρωση της ενιαίας τραπεζικής αγοράς έχουν μια <<οιονεί>> αξιωματική αξία που δεν έχει αμφισβητηθεί μέχρι σήμερα ούτε στην πρακτική των οργάνων της Κοινότητας ούτε στην οικονομική θεωρία.

Για μια συστηματική προσέγγιση του θέματος θα εξετασθούν οι παρακάτω παράμετροι:

α) Οι λόγοι που θα συμβάλουν στη μεγιστοποίηση των κερδών του καταναλωτή.

β) Οι αγορές και οι υπηρεσίες από τις οποίες ο καταναλωτής θα πρέπει να αναμένει μεγαλύτερα οφέλη.

γ) Η κατά προσέγγιση, ποσοτική διάσταση των κερδών που θα προέλθουν για τον καταναλωτή. Στα πλαίσια αυτά εξετάζεται τόσο η μικροοικονομική όσο και η μακροοικονομική πλευρά του θέματος.

δ) Τέλος αναλύονται τα οφέλη και η ποιοτική διάστασή τους, που θα προκύψουν για τον καταναλωτή.

5.4. Α) Λόγοι που θα συντελέσουν στην αύξηση και ζήτηση των τραπεζικών υπηρεσιών

Η αύξηση της τραπεζικής συνήθειας του ελληνικού καταναλωτικού κοινού είναι μια από τις αναμενόμενες τάσεις που

παρατηρήθηκε και σε άλλα Κράτη - μέλη. Είναι εύλογο ότι συμβαδίζει με μεγάλο βαθμό με την αύξηση του εισοδήματος και την καλύτερη πληροφόρηση των νοικοκυριών που αναζητούν καλύτερες τοποθετήσεις.

Παράλληλα η αύξηση της ζήτησης τραπεζικών υπηρεσιών θα ενταθεί, κυρίως από το γεγονός ότι θα καταργηθούν οι συναλλαγματικοί περιορισμοί και οι ιδιώτες, όπως και οι εταιρείες έχουν τη δυνατότητα αγοράς τραπεζικών υπηρεσιών υπό πλήρεις ανταγωνιστικές συνθήκες, από οποιοδήποτε κοινωνικό τραπεζικό ή άλλο χρηματοδοτικό ίδρυμα οπουδήποτε και αν είναι εγκατεστημένο.

Παραδοσιακά οι αποταμιεύσεις εστιάζονται στις καταθέσεις κυρίως για τους εξής συγκεκριμένους λόγους:

Πρώτον, γιατί οι τόκοι των τραπεζικών καταθέσεων ήταν και είναι απαλλαγμένοι από το φόρο εισοδήματος και από οποιοδήποτε άλλο φόρο.

Δεύτερον, γιατί η ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών και του χρηματιστηρίου καθώς και των υπηρεσιών που προσέφεραν οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις υπήρξε περιορισμένη.

Η δυναμική προώθηση από μέρους των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, μεγαλύτερου φάσματος υπηρεσιών - υπηρεσιών που προσελκύουν τις αποταμιεύσεις οι οποίες κατά παράδοση θα τοποθετούνταν σε καταθέσεις - έχει αρχίσει ν' αλλάζει το σκηνικό.

Παράλληλα και η δημιουργία ορισμένων νέων εταιριών αμοιβαίων τμήμα των αποταμιεύσεων προσελκύει βαθμιαία τμήμα των αποταμιεύσεων.

5.4. Β) Νέες Τραπεζικές Υπηρεσίες για τον Καταναλωτή

1. Στεγαστικά δάνεια

Πρόκειται για αγορά τραπεζικών υπηρεσιών με μεγάλες πιθανότητες αύξησης του ανταγωνισμού για τους ακόλουθους λόγους:

Πρώτον, γιατί με τη θέση σε εφαρμογή της Δεύτερης Τραπεζικής Οδηγίας - και ενδεχομένως της Οδηγίας για την Ενυπόθηκη Πίστη - απελευθερώνεται η παροχή στεγαστικών δανείων σε διασυνοριακή βάση η οποία σήμερα περιορίζεται κατά κύριο λόγο σε εθνικά μόνο πλαίσια. Στην ευρωπαϊκή αγορά της ενυπόθηκτης πίστης υπάρχει μια σειρά τραπεζών ειδικευμένων στην παροχή στεγαστικής πίστης που μπορούν να προσφέρουν στον καταναλωτή ευρύ φάσμα χρηματοδοτικών τεχνικών. Πρόκειται για τις τράπεζες που χαρακτηρίζονται από εθνικές ιδιοτυπίες και είναι εθισμένες στην εξυπηρέτηση της εγχώριας ζήτησης. Σ' αυτές κατατάσσονται οι αγγλικές BUILDING SOCIETIES, οι γερμανικές BANKSPARKASSEN, το γαλλικό CREDIT FONCIER.

Δεύτερον, οι κανόνες επάρκειας Κεφαλαίων που θα επιβάλλουν στα Κράτη - μέλη οι αντίστοιχες Οδηγίες, ευνοούν τη χορήγηση στεγαστικών δανείων.

Τα ίδια κεφάλαια που θα χρειασθεί μια τράπεζα για να υποστηρίξει ένα στοιχείο του ενεργητικού - π.χ. δάνειο - ποικίλλει ανάλογα με τον υποθετικό κίνδυνο ή τη διακύμανση που ενέχει αυτό το στοιχείο του ενεργητικού, ακριβώς για

την περίπτωση των δανείων που χορηγούνται για κατασκευές σπιτιών. Οι κανόνες που προβλέπουν οι Οδηγίες θεωρούν ότι τα στεγαστικά δάνεια για ιδιοκατοίκηση είναι επισφαλή κατά το ήμισυ, απ'ότι είναι τα κανονικά δάνεια, ανεξαρτήτως του αν υποστηρίζονται ή όχι από υποθήκη.

2) Τα Μέσα Πληρωμών

Τα μέσα πληρωμών είναι ένας από τους τομείς στους οποίους οι επερχόμενες μεταβολές θα είναι ιδιαίτερα αισθητές για τον έλληνα καταναλωτή και θα έχουν έμεσες και έμμεσες επιπτώσεις από την χρηματοοικονομική ενοποίηση.

Πρώτον, γιατί η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία προβλέπει τον κατάλογο των τραπεζικών υπηρεσιών που θα επωφεληθούν από την αμοιβαία αναγνώριση και τα μέσα πληρωμών - σε αυτά περιλαμβάνονται οι πιστωτικές κάρτες, οι ταξιδιωτικές επιταγές κ.λ.π.

Δεύτερον, η Επιτροπή προνοεί για την προώθηση της συνεργασίας και της αμοιβαίας αποδοχής πιστωτικών καρτών μεταξύ των διαφόρων συστημάτων των διαφόρων κρατών.

Τρίτο, στην Ελλάδα ο τομέας των πιστωτικών καρτών συγκρινόμενος με την έκταση που έχει λάβει σε άλλα Κράτη - μέλη είναι πολύ πίσω. Π.χ. οι πιστωτικές κάρτες είναι πολύ διαδεδομένες στη Μ. Βρετανία όπου υπολογίζεται ότι σε χίλια εργαζόμενα άτομα αντιστοιχούν περίπου 1.300 πιστωτικές κάρτες.

Στο Βέλγιο η KREDIT BANK εξέδωσε πρόσφατα μια κάρτα (την COLD EUROCARD K.B) η οποία εκτός από το ότι χρησιμοποιείται ως κάρτα πληρωμών περιλαμβάνει και μια σειρά άλλων υπηρεσιών και ασφαλίσεων, π.χ. οδική βοήθεια, ασφάλιση ταξιδιωτικών ατυχημάτων, κ.λ.π.

Ενας άλλος τομέας όπου μπορεί να γίνει αισθητή για τον έλληνα καταναλωτή η βελτίωση των παρεχόμενων τραπεζικών υπηρεσιών είναι και αυτόματες (ηλεκτρονικές) μεταφορές κεφαλαίων. Το μεγαλύτερο μέρος των μισθών καταβάλλεται συνήθως σε ρευστό. Μόνο οι συντάξεις καταβάλλονται μέσω επιταγών που μοιράζονται από τα καταστήματα των ΕΛΤΑ.

Η χρήση επίσης των Αυτόματων Ταμειολογιστικών Μηχανών (ATMS) είναι μικρή. Είναι πάντως ενθαρρυντικό ότι ορισμένες ελληνικές τράπεζες έχουν εγκαταστήσει ATMS και φυσιολογικά πρέπει να αναμένεται η επέκτασή τους όπως συνέβει στις άλλες κοινοτικές και μη χώρες.

Είναι χαρακτηριστικό ότι δύο διεθνείς τράπεζες, η CITICORP και η LLOYDS BANK, έχουν υπολογίσει πως το 80% των αναλήψεων σε ρευστά, πραγματοποιείται τώρα μέσω των ATMS.

Ορισμένες τράπεζες προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν τα ATMS για να παράσχουν ένα μεγαλύτερο φάσμα υπηρεσιών.

5.4.Γ. Η χρηματοοικονομική ενοποίηση και τα οφέλη του καταναλωτή

Η ποσοτική παράμετρος των κερδών που θα προέλθουν από την χρηματοοικονομική ολοκλήρωση είναι μια από τις διαστά-

σεις του όλου κοινοτικού εγχειρήματος που θα αποφέρει μεγαλύτερα οφέλη στον έλληνα καταναλωτή.

Σύμφωνα με υπολογισμούς, που πραγματοποιήθηκαν στην Εκθεση για το <<κόστος της μη Ευρώπης, για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες>> υπολογίστηκε ότι τα κέρδη για τον καταναλωτή που θα προέλθουν από το άνοιγμα των αγορών των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών θα κυμανθούν μεταξύ 11 έως 33 δισ. ECU. Επίσης εκτιμήθηκε ότι τα καθαρά οικονομικά οφέλη (ECONOMIC WELFARE GAINS) - που υπολογίσθηκαν με τις υψηλότερες υποθετικές τιμές - θα είναι περίπου της τάξεως των 22 δισ. ECU.

Η ίδια Εκθεση προβλέπει μείωση του κόστους των χρηματοδοτικών υπηρεσιών για τους καταναλωτές κατά 11% ολόκληρη την Κοινότητα. Η μείωση αυτή θα συντείνει στην στην ελλάτωση του πληθωρισμού κατά 0,7% περίπου και αντίστοιχα θα προσθέσει 1,5% στο κοινοτικό ΑΕΠ.

1) Τα Μακροοικονομικά οφέλη της οικονομικής ολοκλήρωσης

Είναι εύλογο ότι αυτά θα έχουν τελικά επιδράσεις και στο εισόδημα του καταναλωτή.

Επειδή οι Κοινοτικές κεφαλαιαγορές είναι ακόμη κατακερματισμένες, οι ρυθμοί απόδοσης (RATES OF RETURN), δεν αντανακλούν απόλυτα τις δυνατότητες που προσφέρει η ενιαία αγορά, και όπου ο επενδυτής θα μπορεί να τοποθετήσει τις επενδύσεις του. Έτσι, τα κέρδη που θα πραγματοποιηθούν από

τη διασπορά των κινδύνων του χαρτοφυλακίου των επενδυτών, θα είναι υψηλότερα κατά 3/4 από τις αποδόσεις που αποφέρουν σήμερα τα υπάρχοντα χαρτοφυλάκια.

2) Η τάση εξίσωσης των επιτοκίων

Οι συναλλαγματικοί περιορισμοί που διατηρούν ακόμη ορισμένα κράτη της Κοινότητας δεν επιτρέπουν στα κεφάλαια να κινηθούν στις τοποθετήσεις με τη μεγαλύτερη απόδοση.

Λαμβάνοντας ως υπόθεση εργασίας την εξάλειψη των συναλλαγματικών περιορισμών ή παραπάνω Εκθεση λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες πληροφορίες για την αποδοτικότητα των κεφαλαίων (MARGINAL EFFICIENCY OF CAPITAL) και το ύψος των επιτοκίων σ' ορισμένα Κράτη - μέλη, κατέληξε ότι μπορεί να υπάρξει η εξίσωση των επιτοκίων στην Κοινότητα.

5.4.Δ. Ποιότητα Οφέλη του Καταναλωτή

Σ' αυτά θα πρέπει να ενταχθούν τα αποτελέσματα από την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών για τον χρηματοοικονομικό τομέα που έχει ως κύριο στόχο την προστασία του καταναλωτή και τη σταθερότητα των τραπεζών και των άλλων χρηματοοικονομικών οργανισμών.

α) Οι οδηγίες που αφορούν τον τομέα των τίτλων παρέχουν

σημαντικά οφέλη στον καταναλωτή (αποταμιευτή, επενδυτή) κατά δύο τρόπους 1) Με τη διευκόλυνση πρόσβασης του στις αγορές (οδηγίες για αποδοχή για εισαγωγή στο χρηματιστήριο, πληροφορίες για την εισαγωγή, οδηγία για τα αμοιβαία κεφάλαια και πρόταση οδηγίας για υπηρεσίες επενδύσεων 2) Προστασία και πληροφόρηση του καταναλωτή (οδηγία για το φυλλάδιο δημόσιας προσφοράς).

β) Στον ασφαλιστικό τομέα, είναι πολύ εντονότερη η προστασία του καταναλωτή.

γ) Η νομοθετική προστασία του καταναλωτή διασφαλίζεται με την οδηγία για την καταναλωτική πίστη που καθορίζει τη μέθοδο υπολογισμού του συνολικού κόστους των καταναλωτικών δανείων και το ετήσιο ποσοστό του ύψους επιβάρυνσης. Αποσκοπεί στην προστασία του καταναλωτή σε θέματα που αφορούν την πρόωρη πληρωμή του δανείου και την αδυναμία του καταναλωτή να επαναπληρώσει τα χρέη του.

δ) Στα μέτρα ενίσχυσης της χρηματοοικονομικής σταθερότητας εντάσσονται η πρόταση του συντελεστή φερεγγυότητας, η οδηγία για τον ορισμό των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών, η σύσταση για τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, η πρόταση οδηγίας για την εξυγίανση και εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων και η σύσταση για τη δημιουργία συστήματος εγγύησης καταθέσεων. Τα μέτρα αυτά της τραπεζικής εποπτείας που επιβάλλει η Κοινοτική πολιτική, θα έχουν θετικές επιπτώσεις ιδιαίτερα για την προστασία του ελληνικού καταναλωτή.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Αναπόφευκτο είναι με τη νέα πολιτική της Κοινότητας και τη δημιουργία της ενιαίας τραπεζικής αγοράς, αναγκάζονται οι τράπεζες να επαναπροσδιορίσουν τη στρατηγική τους - τόσο την επιθετική όσο και την αμυντική. Ο έγκαιρος και ορθός εντοπισμός των αγορών καθώς και η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των τραπεζών (κόστος, διαφοροποίηση εργασιών, επάρκεια κεφαλαίων, οικονομίες κλίμακος) θα είναι αποφασιστικά τόσο για την επιβίωση όσο και για την επιτυχία τους. Μπροστά στις διαγραφόμενες εξελίξεις, οι ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να απαντήσουν σε ορισμένα στρατηγικά διλήμματα, καθώς και σε ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν για να γίνει τουλάχιστον η Αθήνα ένα κέντρο με διεθνή εμβέλεια. Πρέπει οι τράπεζες να προσαρμόσουν τις δραστηριότητές τους έγκαιρα στο διαμορφούμενο τραπεζικό περιβάλλον, ώστε να μπορέσουν να συνεχίσουν απρόσκοπτα τα δημιουργικά τους έργα.

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

1) 'Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΟΚ ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΟΥ 1992'

Γεώργιος Σπ. Ζαββός / Στέλεχος Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων / Ένωση ελληνικών τραπεζών Αθήνα 1989
σελ. 39-41, 384, 388, 295 - 302, 315 - 341, 380 - 382.

2) 'ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ'

Υπό Αντ. Χ. Ζηρίδη / Οικονομικού - Εμπειρογνώμονος Υποδιοθυντού / Αθήναι 1971
σελ. 9-14, 17-22

3) 'ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ'

Εισήγηση Νικ. Β. Χασασοπούλου / Υποδιοικητικό της Τ.Ε. Προέδρου της επιτροπής μελέτης του τραπεζικού συστήματος / Οκτώβριος 1979
σελ. 29 - 37, 39 - 45

4) 'ΧΡΗΜΑ - ΠΙΣΤΗ - ΤΡΑΠΕΖΕΣ'

Υπό Κιοχου και Παπανικολάου / Αθήνα 1990
σελ. 143, 146 - 149

5) Περιοδικό 'ΔΗΜΟΣΙΟΓ ΤΟΜΕΑΣ'

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα
Τεύχος 110 / Μαΐος 1995
σελ. 16 - 21

6) Εφημερίδα 'ΕΠΕΝΔΥΤΗΣ'

Ποια θα είναι τα κέρδη των τραπεζών στο 1995

Αριθμ. φύλλων 255, Σεπτέμβριος 1995

σελ. 43, 33

7) Εφημερίδα "ΚΕΡΔΟΣ"

Αριθμός φύλλου 3115 Σεπτέμβρη 1995

σελ. 18, 23

8) Περιοδικό "ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ"

Σεπτέμβριος 1995

σελ. 31 - 32, 36, 40, 42, 55

9) "ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ"

Απριλιος - Μαΐος 1993 σελ. 83